Bed

سراپيل يگ

منوهر بيدي
ڪرشنلال ٻجاج "پرديپ"

سراپيل يگ

رچناڪار:

منوهر ٻيدي

ڪرشنلال ٻجاج "پرديپ"

ساهتيه پبليڪيشن، الهاسنگر - 421001.

نئين ڪوتا جي مختصر روپ ريکا

نئين ڪوتا، ڪوتا - شڪتيءَ جو هڪ بهترين مثال آهي ۽ شايد ڪوتا - شڪتي ئي نئين ڪوتا جي تز ۽ مختصر ٿيڻ پرڀاشا آهي. ان لحاظ کان نئين ڪوتا جي رچناڪار کي Insticitivily - پرڀوجي جنم - جات مول - پرورتيءَ کان ئي، ڪوتا - شڪتي هئڻ لازم بلڪ شدد ضروري آهي. جهڙيءَ طرح هڪ ٻت - شڪتي لاءِ ٻت جو نئين ٿو سلو گوارا ڪرڻ به ممڪن ناهي، تيئن ان طرح هڪ خالص نئون ڪوي پرڀوجي نئين ڪوتا ۾ جتي به ڪوتائي کي ذرا به سر آڀارئيندو محسوس ڪندو، انهي جو انهي ضرب هڻي نيست نابود ڪري ڇڏيندس.

ڪوتائي سکي سگهجي ٿي، سنڪاري سگهجي ٿي ۽ ان جي مشق پڻ ڪرائي سگهجي ٿي پر نئين ڪوتا جي سلسلي ۾ سکڻ، سنڪارڻ، اڀياس ڪرڻ ممڪن ناهي. نئين ڪوتا جو واسطو سڀاءَ سان آهي، سوڳم يا چند الڪار سان نه.

هو نئين نه مان جيڪو پنهنجڪ ڇڏي ڏيان نه جيڪي شخص نئين ڪوتا به لکن ٿا ۽ ان سان گڏوگڏ دوها، سورٺا، غزل، نظم، گيت وغيره به لکي ٿا وڃن آهي پونگي آهن پر انهن لاءِ چوان ٿو نه ڏنها ۾ کيترائي شخص Split شخصيت وارا ٿيندا آهن جيڪي هڪ هٿي کان بلڪل آئٽر ٻن يا ان کان وڌيڪ پرورتين سان به هڪ جيتريءَ وفاداريءَ سان نڀائي سگهندا آهن.

سهڪار پبليڪيشن جو ستون پستڪ

سراپيل يڪم (ننڍين ڪوتائن جو سنگرهه)

رچناڪار : منوهر ٻيدي،
ڪرشنلال ٻجاج "پرديپ"

ڀومڪا : ايم. ڪمل

پرڪاشڪا : شريمتي سشما ٻيدي،
سهڪار پبليڪيشن،
378/5، او. ٽي. سيڪشن،
الهاسنگر-421001.

پرنٽر : شري ماڌوداس آچرا،
شري گيتا پرنٽنگ پريس،
الهاسنگر- 421003
فون : 71016

پرڪاشن : نومبر 1991

ڇاپو : پهريون

حق واسطا : پرڪاشڪا جي اڌين

قيمت : ٢٠ روپيه

ڪرشن ۽ منوهر جو سراپيل ڳيت

ساگر ۾ قطري جو وجود ڪونهي. ان جو روپ، رنگ ڪونهي. اگر، قطري کي، پنهنجي نج روپ ۽ رنگ کي ڏسڻو آهي ۽ نکارڻو آهي، ته کيس ساگر کان الڳ، ٿيڻو پوندو ۽ پنهنجي تمام قوت سان، پنهنجي ذاتي روپ ۽ رنگ سان، پنهنجي سڃاڻپ ڏيڻي پوندي. هن انساني ساگر ۾ - هر فنڪار، انهيءَ لاءِ ئي پاڻ پتوڙي ٿو. اها فنڪار جي تڙپ آهي. هن جي اندر جي تقاضا، آهي - جا سندس، ٻاهرين حالتن سان ٽڪر ۾ آهي. اندڪار، جنگ جو ميدان آهي. سندس زندگي، جنگ، جنگ ۽ جنگ آهي. هنلاءِ حالتن سان سمجهوتو ڪرڻ، خود کي نگرڻ آهي. ۽ خود کي نگرڻ سندس مجبوري آهي. مجبوريءَ هيٺان دٻجڻ ۽ خاموش دٻجي رهڻ، پاڻ سان ڌوکو آهي. هو اندر ئي اندر، ٻي جنگ جوٽي ٿو - خود پاڻ سان. فنڪار ساڳئي ئي وقت ڪيترن ئي سرحدن کي ڪوسو رکندو، سرد ٿي وڃي ٿو. فنڪار جي انهيءَ هار ۽ جيت، انساني شعور کي پلٽي ۽ جذبات کي گهرائي بخشي آهي. ۽ انهن سندس اونداهون وجود، نور ئي نور ٿهلائيندو رهيو آهي.

خود کي فنڪار سمجهندڙ يا سڏائيندڙ نور ٿهلائي ٿو، انهيءَ دعوا کي، اکيون ٻوري، اکين ئي ڪرڻ

آهي هڪ ئي وقت، هڪ ئي سنگ ۾ اچن ۽ انهن ڪوتا لکي سگهن ٿا.

وچار - پکش

نئين ڪوتا جي وچار پکش جو بنياد اَن - ايشوروادي هستيواد آهي جنهنجون مکيه نشانيون آهن وسنگتي، وياڪلتا، سنڪوچ، اهم، ڊپ، اَلڳاءُ، ڀوڳ (سيڪس)، حقيقت نگاري. ان ۾ بيباڪي لازم آهي.

نئين ڪوتا ۾ هڪ اهڙي انسان جي استاپنا ٿئي ٿي جيڪو عام آهي، ڪوڪلو آهي ۽ خصيص آهي. نئين ڪوتا جا نائڪ نائڪائون لگھو مانو آهن.

نئين ڪوتا جدت جي فلسفي جي حامي آهي. جدت يعني: اولھ ڏانهن نظر، ڌرم نرپيڪشتا، انتر راشٽريه رچي، شهريڪرڻ، روايت - هڪمي، وگيانڪ نظر، وڏيءَ عمر ۾ شادي، اخلاق جا نوان قدر ۽ ماپا، ورجنائن کان مڪتي ۽ دکھ - نراشا واري انتر ڌارا!

ڪلا پکش

نئين ڪوتا هڪ ئي معنيٰ ڏيندڙ انيڪ لفظن مان اُن لفظ جي چونڊ جي تقاضا ڪري ٿي. لوڪ ڀاشا جو ڀرپور پلس پروانگت آهي.

امبز (بمب) جو ڀرپور، پرتيڪ، ڇندن کان مڪتي، سخت ۽ چڀندڙ ڀاشا نئين ڪوتا جي ڪلا جون مکيه وصفون آهن.

23-10-91

منوهر بيدي

اڄ جي نئين شاعري، پنهنجو خانو بدلائي چڪي آهي. ان کي سمجهڻ، ان جي عظمت ۽ شان کي پرکڻ لاءِ، ان مان آنند وٺڻ لاءِ، ماپا به ڦيرڻا پوندا

ڪالهه جا وال - سير - گهلن - بي معنيٰ نه سهي، پر بيڪار ضرور آهن. هونئن به، ذاتي پسندي يا ناپسندي (نئين يا پراڻي ماپي جي حوالي ۾) ادبي معيار ٿي نٿي سگهي، جيئن اسان جا هڪ ٻه نقاد سمجهي ويٺا آهن.

اڄ جي زندگي، ڪالهه جي ڀيٽ ۾، وڌيڪ منجهيل، وڌوڪڙ - ڀيڙه واري ۽ رونقدار آهي.

انسان، خوشيءَ ۽ عشرت جي سامان سان گڏوگڏ، تباهي آڻيندڙ هٿيارن کي ميسر ڪيو آهي. اڄ پوءِ انساني وجود جي هڪ ڪنڊ، دائما والاري ويٺو آهي. اڄ فنڪار کي مجموعي انسان جو درد دل ۾ چڀي ٿو. انسان، اڪيلو، اونداهي ٻڳي ۾ ٽڪي رهي نٿي سگهيو. ۽ اڄ اٽڪل ٻگهه ۾ ٽڪي رهي نٿو سگهي. هو ميڙ ۾ بيٺو آهي جتي سندس ڇهوڙ ڪوهيل آهي. هو ميڙ کي ڇڏي نٿو سگهي ۽ ميڙ ۾ دل ۽ جان سان، پاڻ سمائي ٿي نٿو سگهي. هتي سندس آلم ڊبو پيو آهي. هو ميڙ ۾ هوندي به، ان کان الڳ آهي. خارجي زور ۽ اندر جي تقاضائن، ڪيس پاڻ ۾ ونڊي رکيو آهي. هر قدم تي، هو پاڻ کان وڇڙندو ٿو رهي، ان ولب ۾، هـو

سمجهي ڪونهي - پرک ضروري آهي.

هر دؤر، پنهنجي قسم جا فنڪار ڏنا آهن. هر ديس ۾، هر قوم ۾، جا سڃاڻ آهي - جنهن کي اتهاس آهي، فنڪار پيدا ٿيا آهن. اسان جي سنڌي قوم جي سڃاڻپ انهيءَ مان پکي ٿي. اڄ اسان جا فنڪار هر ڪلا کيتر ۾، نکرو نکرو اڀري رهيا آهن، گرچ سندن پهچ اڃا، ڪنهن ڪٿي نهارڻ جي ڪڙيءَ تائين ڪين رسي آهي.

هتي به نوجوان فنڪار، انساني ساگر کان الڳ ٿي، پنهنجي واقفيت ڏيڻ لاءِ پيش ٿيا آهن. سندن فن آهي شاعري.

جي صاحب شعر کي خاص روپ جي قيد ۾ بند ڏسڻ جا عادي آهن، محبت جي سطحي جذبات جي اظهار ۾ چند سهڻن لفظن جي دهراءَ تي گهورجي ويندڙ آهن، يا ڪنهن ڪوڪلي آدرش يا نصيحتن کي رديف ۽ قافين ۾ ڳائڻ ۽ ٻڌڻ جا شوقين آهن، يا ڪنهن واد جي پرچار ۽ بلند نعري بازيءَ تي هريل آهن، يا صرف لئه ۽ تال جي جهنڪارن ۾ چڙهڻ جي مقصد سان شعر پڙهن ٿا، انهن صاحبن کي هي ڪتاب پڙهندي نه صرف نراسائي ٿيندي، پر غصو به لڳندو. ممڪن آ، ڪين هي شاعري ئي نه لڳي - ان ڪري، اڄ جي نئين شاعريءَ تي به اکر عرض ڪرڻ بي موقعي نه ٿيندا.

ڪالهه جي شاعر جي ڀيٽ ۾، اڄ جي شاعر جو شعري تجربو مختلف، گهڻو پيچيدو، گهرو ۽ ڏکيائيءَ وارو آهي. ان ڪري سندس انساني بنيادي احساسن جو اظهار، روپ ۽ رنگ ۾ بدليل ۽ ڏکو آهي. اڄ جو شاعر ٻيءَ ٻولي ۽ نوليج ٿي، نه چوڻ جهڙيون ڳالهيون ڪري ٿو، پاڻ تي طنز ڪري ٿو، قياس ڪائي ٿو، ۽ پاڻ کي ننگو ڪرڻ کان (Expose) به نٿو ڪسي. سچ، اُگهاڙن لفظن ۾ "ٻڪي" ٿو، ميناج کان زهر جو ڪم وٺي ٿو. نفرت ۽ پيار ۾ واسنا (Sex) کي تسليم ڪري ٿو. جنگ کي هر حالت ۾ نفرت سان ڏسي ٿو. ڌرم، سياست هن لاءِ قيدا آهن. هن وقت پنهنجا غيبي مسئلا آهن. اڄ جو شاعر انتها درجي جو داخليت-پرست آهي.

نئون شاعر- استعاري يا اڪري سونهن جو عاشق ڪونهي - هيئي بيجان هئيت پرستي جو به قائل ڪونهي. هن وقت مقصدي ادب به ڪونهي. هن لاءِ گهڻائي عقيدا، جي جذباتي سهاري جو ڪم ڏيندا هئا، ٽٽي چڪا آهن. هو دل کان وڌيڪ دماغ ۾ پوي ٿو. سندس شعري تجربي جي اظهار ۾، چيتنا جي ڌارا (Stream of Consciousness) جو اوائڙو پوي ٿو. هو اميج (Image) ۽ علامت جو استعمال ڪري ٿو. (علامت، استعار جي ظاهري صورت سان نه- پر ان جي تمام

زندگيءَ کي بي معنيٰ، هڪ روڳ، هڪ ڇسپاڻي، پيڙائيندڙ ڏهراءَ جو مجموعو- تسليم ڪري ٿو.

اندران - هو پاڻ کان وڇڙيل آهي.

ٻاهران - سماجڪ ليکن کي هو ٻنڌن ٿو سمجهي.

سڄي ڪائنات ۾ هڪ ٽيڄ آهي.

روحاني آنند، يا ڌرمي ويسه - يا ڪنهن غيبي ٻل کان آفيم جيان ڪا گهڙي آرام ضرور ملهس ٿو. پــر هي سڀ ڏيڍ پا علاج ڪوڙهي. انهن حالتن ۾- هن کي خـــوشي حاصل ڪرڻ لاءِ، زندگيءَ کـــي معنيٰ دار (Meaning ful) ٻڻائڻ لاءِ چـا ڪرڻ گهرجي؟ هتي اچي سندس ادبي عمل مان، سندس ذهني رڳي جو پتو پوي ٿو ۽ سندس ادبي مجموعي ڪردار ڪلي ٿو. ۽ اسين سندس ذهني رڳي مان، سندس نئين ٻـــا پراڻي هئڻ جو احساس ڪڍون ٿا.

نئون ذهن ١- هر قبول پيل انساني وشتي جـي سرحدن لي بغاوت ڪڙي ڪري ٿو.

٢- ماضيءَ جا هر قدر، ماڀا نوڙي ٿو.

٣- پاڻ تي ڪي ٻـــ. ٻڌن تسليم نٿو ڪري.

٤- ٻڌهجي "اندر" جي حڪم جـــي پيروي ڪندي، جيئڻ پسند ڪري ٿو.

جي مٿين جذبن سان وابسطه پئي رهيا آهن انهن کان بلڪل مختلف جذبن ۽ احساسن کي جاڳائڻ جو جتن ڪيو وڃي ٿو ۽ جيسين انهن جي ڪم جي سرانجامي‌ءَ کي، انهن شعري تجربي جي پس منظر ۾ ڏٺو نه ويو آهي، تيسين شاعر جي اندروني، جذباتي ۽ ذهني حالتن کان، روشناس ٿي نه سگهبو.

هو- ڪڏهن ڪڏهن، مونجهاري ۽ اڻچٽائي‌ءَ جو ڪارڻ خود شاعر به، ٿئي ٿو- جڏهن، سندس شعري تجربي ۽ اظهار جي وچ ۾ ڏکيائي وڌي وڃي ٿي. اميج جو پيش ڪري ٿو، سو سندس شخصي احساس جو خلقيل آهي. اظهار ۾، سندس ٻولي‌ءَ سان هڪ کان گهڻا- مختلف مطلب نڪرن ٿا. پيش ٿيل اميج جو ڪو جوڙ به ٻئي مرڪزي خيال سان نٿو ملي، يا شاعر اکرن جي ڦهلاءَ مان ڪو خيال ڳولي ٿو-*

مونجهاري ۽ اڻچٽائي ڪري شعر لئي ناڪاميابي‌ءَ جو الزام اچي وڃي ٿو- گوڇ شعر جي ناڪاميابي‌ءَ جا ٻيا ڪارڻ آهن - جيئن- اڌورو شعري تجربو- زبان جي ڪچائي- جذباتي ۽ ذهني گرمائش ۾ ڪمي، سوچ جو تنگ دائرو- ظاهر پرستي- يا فيشن پرستي- وغيره- بهرحال- ڪامياب ڪوتائون- ناڪامياب ڪوتائن کان سدائين گهٽ رهيون آهن.

---

* (تفصيل سان مونجهارن لئي بحث لاءِ ڏسو: Empson جو ڪتاب "Seven types of ambiguity".)

رشتن جي ترجمان آهي. علامت استعاري جو اُلهاسي رول- ان جو ماحول پاڻ سان کڻي پيش ٿئي ٿي. هڪ خاص فضا کي جنم ڏئي ٿي.) اڄ جي شاعر جي ڪامياب رچنائن جي معنيٰ اکرن ذريعي نه- مگر اميج ۽ علامت جي ذريعي ملي ٿي.

نئين شعري زبان جو لاڳاپو- نئين شعري احساس سان جڙيل آهي. نئون احساس، چند سڌ پاڌل انگريزي اکرن يا هندي شبدن، کي استعمال ڪرڻ سان نٿو جاڳي- يا محض، وگيان جي کوجنائن جي بخشيل نظارن ۽ چيزن جي ذڪر ڪرڻ سان حاصل ٿئي ٿو.

هتي نئين شاعري کي سمجهڻ جو سوال اُڀرو ٿئي ٿو- اهو ان ڪري جو نئين شاعري سطحي معيارن سان پرکي نٿي سگهجي ۽ پڙهندڙ پنهنجي ليکي ۾ ڪا ذهني ڪوشش نٿو ڪري (ڇاڪاڻ هو هيل تائين روايتي شاعريءَ پڙهڻ جي هريل آهي).

نئين احساس جي شعري اڄواسي جي اظهار لاءِ، جي اميج، يا علامتون، جن جي وسيلي نئون شاعر پنهنجي اندروني حالت جو بيان ڪرڻ چاهي ٿو، انهن ۾ پيش ڪيل نظارا- يا ڪردار- جي الهاس- يا ڏند ڪٿائن، يا ڌرم سان واسطو آهن- اُهي نون رشتن ۾ نئين سطح تي، جيڪو ڪرداري رول ادا ڪن ٿا، سو بنهه مختلف آهي. اهڙيءَ ريت، ڪي نظارا- يا شيون

سهي، سنڌس باشعور هئڻ جو نشان ڏئي ٿي، پر جڏهن هي صاحب، پنهنجي تمام ذهني سوجهه بوجهه، تخليقي ۽ تنقيدي قوت سان، پنهنجي ڪل جذباتي سرمائي سان، شعري دنيا ۾ اُتري ٿو، تڏهن سنڌس روپ - سنڌس شخصيت غور جي قابل آهي - (اسين - ۽ تاجمحل) "اسين" ۾ بلڪل بي رحميءَ سان پاڻ تي وسيو آهي - ۽ نئين شاعريءَ جي چند اهم تقاضائن کي پورو ڪري ٿو. هتي انسان - Dehumanised ٿي پيش اچي ٿو - ۽ شاعر جي اندروني - پيچيدا تجربي - سوچ جا ڪئين پهلو اُجاگر ڪري ٿو - اهي اکرن مان نه - هڪ نئين گهڙيل اميج کان ملن ٿا - "تاجمحل" ۾ هن ان تمام پونگي سونهن کي ڪنو آهي - هتي سنڌس لهجو، بلند آواز ۾ پڌجي ٿو - (جا سنڌس شخصيت جو حصو ڪونهي) تمام تشبيهون، ڪروڙي مالڪ آڏو سر جهڪائي بيٺيون آهن - هن مان شايد ڪن کي ترقي پسند دور جي بوءِ اچي - پر هن ڪوتا کي - سنڌس ٻين ڪوتائن جي پس منظر ۾ ڏسجي ته اهو وهم مٽجي ٿو وڃي - صرف هڪ ڪرامت جو نمونو - جو بخوبيءَ سان اُبرال نظر اچڻ لڳي ٿو.

پرديپ اجا پاڻ کي ڳولهڻ جي ڪوشش ۾ آهي - پاڻ ڳولهي بيٺي - پوءِ هن کي چڱيءَ طرح ڏسبو - سون کي ان جو اوسيڙو رهندو.

هاڻي اچو ته ٻن نوجوان شاعرن - پرديپ ۽ ٻيديءَ جون ڪاميابيون ۽ ناڪاميابيون جاچيون.

ٻئي شاعر، نئين شاعريءَ جا قائل آهن - ٻنهي وٽ حساس دل ۽ انتخابي ذهن آهي، ٻئي پنهنجي الهاسي ۽ تهذيبي مقام کان باخبر آهن - ٻئي ڪٿان نه ڪٿان، پنهنجي ٻوليءَ جي ليکڪن يا ٻئي زبان جي اديبن کان متاثر ٿين ٿا - انهن جو نقل نٿا ڪن - ٻين جي تجربن جي جوت به نٿا چٽين - ۽ ٻئي خود کي "مهان" نٿا سمجهن (اڄ سنڌيءَ ۾ هڪ شعر لکندڙ پاڻ کي عظيم ۽ ٻيو شعر لکي پاڻ کي عظيم تر سمجهي ٿو.)

پرديپ صاحب، جاڳي ٿو- سندس چهرو ڪومل آهي، پر انسان کان جڏهن انسانيت الڳ ٿي وڃي ٿي ته چهري جو وڃڻ ڪهڙي معنيٰ رکي ٿو- پوءِ به ان جو غم آهي - هئڻ به گهرجي - انفراديت جي پڇاڻ لاءِ پيو ڇا رهيو آهي؟ خوف سندس پيڇو نٿو ڇڏي (هي انڌڪار) خوف، باشعور ذهن ۾ پنهنجو پاڇو ڪرائي ٿو- ۽ ڪنهن نه ڪنهن روپ ۾ نمايان ٿئي ٿو- هي صاحب هر ڪلا جي جوهر (Essence) جو قائل آهي (معني ڪوهتائون). پرديپ مهاڀارت جي نظارن کي علامتي رنگ ۾ پيش ڪرڻ جي ڪوشش ڪري ٿو، پر هو انهن کي شعري استعمال ڪرڻ ۾ پورو ڪامياب نٿو وڃي - (اوسيئڙو) پر سندس ڪوشش، ناڪامياب

کيس ڪل آهي. انساني چرتر کي منو وگيان جي سطح تي سمجهڻ - الهاسي ۽ تهذيبي سرمائي سان ڳنڍي ان کي کولڻ، اهو سڀ هن وٽ آهي. ڪراهت سان ۽ بي ڏپو يا نراڄ تي سچ چوڻ جي جرئت ۽ ڏانءُ هن وٽ موجود آهي.

هن نوجوان شاعر نئين شاعريءَ جي گهٽڻ ٻهلڻ کي، ٻڌو ٻي جاتو آهي - ان ۾ شڪ جي گنجائش ڪانهي.

"ڌرتراشٽر" - هڪ "زندگي سچائي" پڙهي، اسانجا ڪي ذهين بزرگ گوڙي ڪري - شايد منهن ۾ ڏوڙن - پر ادب مان هي وڇڙائون ڏوڙي نه سگهندا.

هن جي قريب هي ٻگ "بي حاصلات" جو ٻگ آهي. لڪ لڪاءُ ڇا جو - دوست کان ڇا - خود پنهنجي پت ۽ پتنيءَ کان پڻ - هن کي سڌ آهي، پاپ - گند - روڳ - انساني ذهن ۾ ٻرلو پيو آهي. "ڪراهت" کي اپارڻ لاءِ هن وٽ بيمارين جو تصور آهي - ناسور - سوزاڪ - جن جو هي شعري استعمال ڪري ٿو ۽ اهي علامت ٿي ڪم اچن ٿا. ان گند روڳ ۽ انڌ هوندي به سندس دل جو ڪجهه ذرو ان کان الڳ آهي. اهو صاف، اوجل حصو - باقي خرابيءَ سان ڀريل حصي تي غم ڪري ٿو (مايا جال) ڪٿي ڪٿي سندس لفظ زيبڪاري (Decorative) لڳن ٿا ۽ سندس زبان جو استعمال به ڪجهه اهڙي قسم جو لڳي ٿو - ڪٿي پنهنجي اڌوري

بيدل جو فڪري دائرو، پرديپ کان سرس آهي.
سندس ادبي ڪلام ۾ ذهني ۽ جذباتي زور جو پڻ
احساس ٿئي ٿو- ڪلاسيڪل ادب جو، (هندي)
مٿس پرڀاءُ گهڻو آهي، ان ڪري پنهنجن احساسن کي
شعري ٻاڻيءَ ۾ سمائڻ لاءِ، سندس سڄي شعور ۽ جذبات
جو لاڙو انهيءَ ڏانهن ٿو وڃي ٿو- چاڪاڻ ته هو هندي
ڀاشا وسيلي ئي اتان پرڀاوت ٿيو آهي، ان ڪري،
پنهنجي شعري احساسن کي ان ئي ڀاشا ۾ محسوس
ڪري ٿو ۽ ماڻي ٿو- ۽ جڏهن انهن کي پنهنجي مادري
ٻوليءَ ۾ اتاري ٿو، ته ائين لڳي ٿو، ته پنهنجي ٻوليءَ
جي وسعت ۾ هن کي شڪ آهي يا ان کي چڱيءَ
طرح ڪولڻ ۽ گهڙڻ جي تڪليف نٿو وٺي، ان ڪري
سندس عبارت ۾ هڪ قسم جي کهراڻ (Roughness)
جو احساس ٿئي ٿو- ۽ لڳي ٿو ته جڻ هو هنديءَ جو
"ڪچو ترجمو" ڪري رهيو آهي. عبارت ۾ کهراڻ جو
احساس مون کي سڀني شاعرن ۽ ليکڪن وٽ/۾ به نظر
اچي ٿو- شايد، پنهنجي ٻولي نه هئڻ ڪري، ان کان
سنڌي اديب بچي نٿو سگهي. بيدل صاحب ڪٿي
ڪٿي رسمي ڀاوت، انگريزي اکرن جي استعمال ڪئي،
فقط طور ڪم آڻي ٿو- هتي دوکو کائي ٿو- هيءَ
نواڻ جي نشاني نه آهي- هونئن بيدل وٽ نئون
ذهن آهي. هو ڪٿي ۽ ڪيئن بيٺو آهي- تنهنجي ٻ

شايد مان حد کان وڌيڪ تقاضائون ڪري رهيو آهيان، هنن نوجوانن کان - اسان جا ڪيترا "بزرگ" شاعر اهڙي ڪڙيءَ تي پهچي سگهيا آهن؟ - مان شايد، پنهنجي موضوع کان ٻاهر وڃي رهيو آهيان. نيڪ آ -

مان ٻاهر نڪري رهيو آهيان - توهين در بند ڪيو - ۽ ڪتاب کوليو.

ايم. ڪمل
بلاڪ سي 540،
الهاسنگر - 4.
12-1-1974

Printed by : Shri Madhawdas Achhra at Shree Geeta Printing Press, Sindhunagar - 421 003.
Phone : 71016.
Published by : Smt. Sushama M. Bedi, For Sahakar Publication, Bk. 378 / 5, O. T. Section, Ulhasnagar - 421 001.

شعري تجربي کي شبدن جي ”پول پلٽي“ ۾ پيڪڻ جي
ڪوشش ڪري ٿو. (اپڪتا).

جڏهن هي صاحب، پنهنجي مادري زبان سان قربت اندو تڏهن سندس شاعريءَ جي عظمت جي جهلڪ ڪان، ڪو اڪيون پوري به ٻڌي نه سگهندو. هن کي حسن چيزون ڏنيون آهن پوء به ٻئي نوجوان شاعر Full Sense ۾ اڃا نوان ناهن. انهيءَ ڏس ۾ هلي رهيا آهن. اج جي بدليل صورت سندن اميج ۾ آئي ٿي، مگر سندن Conscious جو مکيه حصو نٿي واري. هو جڏهن به ڪنهن ٿي طنز، يا افسوس ڪن ٿا، يا خوشي يا افسوس جو اظهار ڪن ٿا، تڏهن، (١) اظهار جو واهڻ وري به ڪالهه جي ٿهيل ٺڪيل زبان ۾ ڪن ٿا. (٢) زبان جي آرائش وڏيڪ اپري اچي ٿي ۽ مصنوعي لڳي ٿي. (٣) سندن رخ وري به ڪالهه جي قدر ۽ قيمت ڏانهن مڙي ٿو. (٤) اج جي انساني مونجهاري، پيڙا ۽ پل ڪان آشنا ضرور آهن، پر انهن جو منو وگياني ڇيد مان جي نتيجا ڪڍن ٿا. انهن کي ڪالهه ۽ سياڻي جي وچ آڻي، اج جي روشنيءَ ۾ نئون جي تجربي جي ذهني ڪرمي، هن ۾ اڃا نه آسري آهي، هن شعري تجربي جي نئين سرحد جو ٿلهو اشارو ڏنو آهي، اٿي نشان - پيدي نه ڪئي آهي، پنهنجي زبان جي قوت ڪان پل نه ڇڪيو آهي - پر

فهرست

١. ڪوٺ - وڙ
٢. ڪلي
٣. ڏوم - پالڻ
٤. بنگال
٥. اڃ - عدوان
٦. ونشيا
٧. ماڻا چار
٨. ونت - يانرا
٩. هڪ سلسلو
١٠. شهيد
١١. وصيعت
١٢. پوسٽ آفيس
١٣. ڏراواشٽر
١٤. هڪ ننگي سچائي
١٥. زندگيءَ جي موت تي
١٦. هڪ ودوان کي جواب
١٧. ايڪتا
١٨. Stimulant
١٩. هڪ من - چيد
٢٠. پاوڪتا جو انت - اڳٺهڙپال سچ
٢١. يگوان سان هڪ دانلاگ
٢٢. لوڏي گهڙيال
٢٣. آسان
٢٤. امتحان ء

سراپيل يُگ : ۱

نئين ـ ڪوتا ـ سنگرهه

منوهر بيدي

بئرڪ نمبر 378
روم نمبر 5
او. ٽي. سيڪشن،
سمراٽ اپارٽمينٽ جي ڀرسان،
الهاس نگر ـ 1 (421 001).

١- ڪوڏ - ورڏ

سمر ڪلي وڃ!
ڪڏهن ڪليو.
سمر - سمر ڪلي وڃ!
نه ٻه نه ڪليو.
سمر - سمر - سمر ڪلي وڃ!
ٻر نه ڪليو.
در-
ٻڙ جو
غير جذباتي در.
ليڪن هڪ وقتيءَ مان
هڪ ٻاراڪ آواز سرڪي آيو:
هليو وڃ واپس
اي علي ٻابا،
پاڻ سان خالي ٿيلها کڻي.
هي در نه هاڻ آهي کلڻو
سمر سمر سمر سان
ڇو ته دنيا جي خزاني جا ٻداڳي ويا آهن
مرڪي ڪوڏ - ورڏ.

٧١-٧-٣

٢٥. هڪ ٻڍڙائي
٢٦. ٽرشُول
٢٧. نون پٿرن جي تلاش
٢٨. پشچاتاپ جي رات : ويسٽ
٢٩. ٻگهه - جيون
٣٠. ڏيءُ - ٻيءُ
٣١. سمجهه کان هراس ٿائين
٣٢. ليٿو
٣٣. ٻلي - دان
٣٣. ساٻيس
٣٥. نئو اڀرا
٣٦. هڪ ڪلب
٣٧. وڻ جي تلاش
٣٨. جؤر جي ٿمال
٣٩. ڪوڙا الزام
٤٠. ڳڳدامي چهرو
٤١. سمبڌ جو مڇوٻو
٤٢. چڪر ٻه ڪو مفاصلو
٤٣. ٻوار ٽڏا
٤٤. ٻف جي تعريف ۾
٤٥. روبٽ شاهه
٤٦. ٽڻن ڪوٺا ۽ جڏڏٽر
٤٧. ٻاطانو
٤٨. ڪاش!
٤٩. سپنا
٥٠. اتهاس جو نيم

هڪ حصو
الهت أسيم شؤنه جو.
(٧١-٧-٥)

٤- بنگال
خونين کي ملهو خون
جلادن کي جانيون
لٽيون کي مال اسباب
ڪامڻن کي گوم گوم جسم
قاتلن کي وکيلهون
دلالن کي قسمين قسمين جسون
ڪتن کي هڏيون انسان جون
هرڻين سرڻين ۽ ڪانڱن کي ماس ماس!
او ناڪو جا ديش!
او سپاش جا پراڻ!
او سونا بنگال!
تو دنيا کي ڇا ڇا نه ڏنو آ!
او بد نصيب بنگال!
توسان دنيا ڇا ڇا نه ڪيو آ!!
(٧١-٧-٦)

٥- بي - عنوان
سچ آ نه گوليءَ مان
گل ائيڻو ڪين آ

٢- ڪِلي

منهنجي نصيب ۾ ڪائي ڪلي ڪانهي
مان پنهنجي قميص ڪلهي تي کڻي
گهمندو ٿو وتان....

نظر جي قميص ٽنگڻ لئه
ڪنهن ڇوري جي ڪلي
هر ڪنهن کي
گهرجي ٿي
ضرور گهرجي ٿي
اها ضرورت آ...

(٣-٧-٧١)

٣- ڏرم- پالن

آهي سنگهرش پريو هڪ سلسلو
خون جي دريا مان ترڻو ٿو پوي
ڏيرن جي سيج تي سمهڻو ٿو پوي
۽ پوءِ نسڻو ٿو پوي
ان جو سڦلتا پوءِ نتيجو
جهڪيءَ نرمت سان
ٿڪل ديهه سان
مٺل اُتساهه سان
اداسيءَ ۽ اروچيءَ سان
۽ سڀئي هستي پڄڻي ٿي وڃي

حل :- ويشيا = جنهن کي هرڪو ڪم آڻي

ڪرسي = جنهن تي هرڪو وهي

پد = جنهن کي هرڪو پوڄي / پوڄي سگهي

ڪامن فڪٽر = هرڪو

∴ پد = ڪرسي = ويشيا

∴ پد + ڪرسي = ويشيا + ويشيا

يا ڪرسي + پد = ويشيا + ويشيا

(٧١-٧-٧)

٧- مايا جار

نس نس جي تار پل پل ٽهڪائي ٿي
ٽاپ سيڪريٽ خبرون
قتل جون، خون جون، جبر جون،
ڊبل ڪراسنگ جون
ديش رکشا جي بهاني
سياستي شطرنج ۾
ڪم آيل اڻ ڳڻپ مهرن جي
شهادت جون،
هوس جي شعله-زن ٻهڪاريءَ جون،
فريبن ۽ فراڊن جون
دماغي هيڊ ڪوارٽر ڏي....

۽ دماغ ٿيندو ٿو وڃي
ٻهپ، گنگ، روڳي،

ته به گوپيءَ کي گوپي
ٻٽائڻ جي واسطي
باغ ۾ رهي ٿي
ماليءَ جي ضرورت....
ڪجهه - به - نه مان ڪجهه - به - نه ٿي
ٿي سگهندو.
ڪجهه - به - نه - پٽي ۾ گهر اڏي نه ڪو
رهي سگهندو.
دل کان دل تائين پلي ڪا راهه هجي
پر دماغ کان دماغ تائين ته ڪو رستو ناهي
جنهن تان مان پنهنجو سوچ ٻوڙائي
تو تائين پهچائي سگهان.
انسان جا خيال
ڄڻ ڪتي جا ڳڌهه.
(٧١-٧-٧)

٦- وڻشيا

منهنجو گهر
گروهه جو در.
جنهن ۾ هر دم گهنڊ وڄن ٿا،
هڪڙا وڄن ته ٻيا اچن ٿا.
ثابت ڪريو ته:
"ڪرسي + پد = ونشيا + ونشيا"

٨- رت - ياترا

رت!
چانديءَ جو پاڻي ڇڙهيل ڦهتا،
سڙيل، ڪٽيل، زنگ ڇڙهيل
ٻر وگهيل ڪڙا ۽ ڪوڪا
پلاسٽڪ جو گهوڙو
لمحو رنڊڪ رهمي لغام!
هوا جي هندوري ۾
آهي سوار
هڪ ڇاپا مورتي،
جيڪا ٻڌهي هٿن سان اڇلندي اي وڃي
دان
تن جي سوزاڪ
من جي ناسور جو
۽ اسٽن
آفيمڻن جهان
جهومندا جهامندا
لڏندا لمندا
هلندا ڳا هلون
پولنگ ٻوٿي
هن سعا - رت جي پنيان....

(٧١-١٠-٢١)

ماس، چم سان ٺهيل
ناسور جي هڪ وڻڙي....
وڻڙيءَ کي ڪو نڪال
نہ ٿيندو ناهي
۽ پاڻ وٽ ڪٿي آهي ڳاڻ
سلجهيل ۽ ايماندار خيالن جي !
مان پاڻ کي سرو شڪتيمان سمجهندڙ
هڪ ڪبڙو انسان
اڄ سوچيان ٿو-
ڪاش، هي سنسار
هجي هڪ سپنو / هڪ مايا جال
۽ جڏهن جاڳون
هپناٽزم جي انهن ٽرانسز مان
تہ سامهون ٻئي ٻانهون کولي
سواگت ڪن اسان جو
ستارن جا رستا
بهارن جون منزلون....
وڌيڪ نہ وهڪ ۾ وهہ
چپ رهہ، خاموش رهہ
اڄ جي رئلسٽڪ سماجوادي
هن لوڪ يا پرلوڪ ۾
اهو سڀ آهي
سخت مشڪل، سخت مشڪل!
(٧١-١٠-٢١)

ڏکن ۽ سُورن جو
دردن ۽ دانهن جو ڦل
هي سلسلو،
اڙوڪ سلسلو!

(٧١-١٠-٢١)

١٠- شهيد
آڪاش ڪسمن
سبز باغن
۽ مرڪ ٽڙندڙن
جي چمڪني گلن سان سينگاريل
اميد جي ڦاهيءَ ۾
مان گردن گردن ڦاٿل آهيان.
منهنجي لاءِ ڪجهه سوچيو
مون لاءِ ڪجهه ڪيو
خبر ناهي ڪهڙي پل
وقت جي لت
جلاد جيان
تختو ڇيهون ڇيهون ڪري ڇڏي
۽ نا-اميديءَ جو هٿ
منهنجي گردن لمبي ڪري ڇڏي
۽ منهنجي هستي
خلا ۾ جهولندي رهي
ٽڙشڪوهه وانگر.

٩- هڪ سلسلو

ڪالهه منهنجي پتا هو چيو:

مان ته برباد ٿي چڪو آهيان
پٽ، تون ته شل شاد رهين
آباد رهين....

۽ اڄ مان ٿو چوان:

مون کي ته دنيا، پٽ! تباهه ڪيو،
تنهنجي جيون جي آرسيءَ ۾ اچي
شل نه پاڇو ڪو ڏک - درد جو
سک جي سپني جيان گذري
تنهنجي جيون جو سفر....

لڳي ٿو سڀاڻي منهنجو پٽ
پنهنجي پٽ کي چوندو:

اسان کي ته ملي هئي سورن جي لولي،
تون ٿي شل جهولين هندورن ۾ لعل!

الائي ڇو
هي دعائن جو ورثو
جو امرت جيان ٿو ڏجي
پر زهر ٿي ٿو لڳي!
لڳي ٿو خون جي قطرن سان گڏ
جيئن وڏي وڻجهي ونش جو وڻ ٿو
تيئن ٿي وڌندو ٿو وڃي

نہ تنھنجي ڀيٽ تو ڏانھن ڪھڙو فرض پاليو آ ...
وصيعت،
جا ٻيءَ جي فرض ادائيءَ جو هڪ ثبوت آهي
ان ۾ تون پنھنجي ٻيءَ جون ڪاميابيون
۽ پيار ڳولھيندين -
ٻڌ ان ۾ ڇا ملندءِ،
دعائن کان سواءِ؟
دعا،
اسان زماني جي مارئل
۽ هارائل، مار کائل
انسانن لاءِ،
پوئجي نہ سھي، پڪ پردو نہ آهي....
وصيعت،
جا ٻيءَ جي فرض ادائيءَ جو هڪ ثبوت آهي
خالي ڪانہ هوندي
ان ۾ هوندئون سڀڪجھ -
دعائون، دعائون ۽ دعائون....

(٧٢-١-١٧)

١٢- پوسٽ آفيس

تنھن خيال، تنھن سوچ جي ٽپال
سامھون ايندي ٿي
ان لي لپو لڳي ٿو وھي

غمن جي وسٽي تي
ڳوڙهن جو ڇڙڪاءُ ڪري
وسهڙيءَ جي اڳيءَ ۾
هوم ڪجو هر ڦل
منهنجيءَ مها - ياترا جو
مسان
ڇو ته
شهيدن جو شهيد آهيان.

(٧١-١١-٣٠)

١١- وصيعت

جيون وڪاس جو همت
سود ۽ بيدرد همت
جڏهن منهنجيءَ زندگيءَ جي
چادر سڙي
پرندي ڪي انمت آڪاش ۾
اڏائي ڇڏيندو
۽ منهنجي هو سنساري ڪرم ڪي
باهه جلائي
ديا ۽ سد ڀاونا جي جوڙ،
ٻوٽو. ٻڌائي ڇڪندي
پٽ ۾
ان وقت تون سوچيندين

١٣- ڌرتراشٽر

ڀرشٽاچار جي انڌڪار مان جنمئل
انياءَ ۽ سوارٿ جي ٽوون ۾
جنهنجي چرٻو جا نهڙ ڪلها
اهي ستيہ جي سُورجي ڪرڻن ۾
ڪيئن ڪئي سگهندا،
ڇا ڏسي سگهندا؟
وياس!
تنهنجي اتهاس
مون اکين - سڃي کي جي انڌو ڪوٺيو
نہ ڪجهہ ٻرو نہ ڪيو، ٺيڪ ڪيو
منهنجيءَ انڌت تي احسان ڪيو
مان ڌرتراشٽر
پنهنجي راشٽر
جي اوچ انساني قدرن ۽ قيمتن
کان منهن موڙي
جن - گڻ جي چرتر - نرماڻ کي پٺي ڏيئي
لاپرواهيءَ ۾ اکيون ٻوٽي
ولاس ۽ ڪرتوہ - ومکتا جون پٽيون چاڙهيل
گانڌاريءَ کي
ڪام انڌن جهان ٻوڙيندو رهيس
هر رات سوم - رس جا مادڪ

تاريخ جو
ٻ ان جي اهميت ٿي ٿي وڃي تاريخي
ٻڌي
ھر خيال نٿون
ھر سوچ نٿون،
آھي ھڪ ٻوٽي ٻير نٿون!
آءٌ نه زماني سان قدم ملائي هلون
ٻھون - ڏسون - لکيون - سوچيون
پر ڪجھ نه ڪيون
خاموش رھون
من ئي من ۾
رچنا كان اڳ واري اسٿتيءَ جو
اظھار جي مڃتاجيءَ كان آجي اَ - رچنا جو
(ڪروچي جي ايڪسپريشنزم جي ڇاپا ۾)
گونگي جي ڳڙ جھڙو
شڌ ويدانتي
آنند ماڻيون.
اڄ نه نواڻ جي رچناتمڪ شڪتين ۾
ڪجھ نه ڪيون
ڪجھ نه لکون
ماٺ رھون.
(٧٢-٣-٣)

نشت ٿي وهندي ....
وهاس !
هي راڄ، هي تاج
ٻوڙ، ناهي
هڪ اڪنڊ الياڙ آهي
مان هڪ نشت ٿيل، پٺ - پرشمت
اندي پکڙ جو نائڪ، ٻوڙي اندو
ايندڙ پگن جي رهبريءَ لئه
وڏي واڪي
اڄ اهو سوڪارهان ٿو ....

(٧٢-٣-١٣)

١٤- هڪ زندگي سچائي

زندگيءَ جو هي
ٻه - پهري - ڪان - پوءِ وارو سمو
ڪيترو نه آهي
ڇڙ - ڏيارهندڙ - اڻکهڙ - پرلو!
هڪ پٽي ڪي ڏسون ٿا،
پر ڪهڙيءَ نه اڃاريءَ نهار سان!
هڪ پٽي ڪي ڇهون ٿا،
پر نپٽسڪ ڇهاءُ سان!
هڪ پٽي سان لڳون ٿا،
ڪيتريءَ نه برف - جهڙيءَ ٿڌائيءَ سان!

چمڪ چاڙهي
واسنا جي ڏاڪڻ تي
چڙهندو لهندو رهيس....
گانڌاري ٿي چيو
ڪيترن ئي آڇائن پوئين ۾
آناڙي ڪسان جيان
ٻج ڇٽيندو رهيس
جيڪي سولن آناچاري اتياچاري
وولڪ - هيڻن، ڪروپلا، گستاخ،
هئي سلا پيدا ٿي
مهاپاپ جي رت ۾
ڪام ڪرنتين جيان
پروان ٿي وڃن!
جڏهن ٻه، ڄڻي ۽
پيدا ٿيندس
مان ڌرتراشٽر
اهو راشٽر
ڦلندو ڦولندو ضرور
پر وش - ورڪش جيان
جنهن جي ڇايا ۾
هڪ پل لاءِ ٿي ساهه کڻي
سڄي سرشٽي

١٥- زندگيءَ جي موت تي

پڙوسي:

ڏرڪي ڪشتيءَ ۾ ٻيهون هٽي هٽي
ڪيڙيءَ جا ڪٽا فولادي
ٻوٽلي مون سان ڇيڙي ڇيڙي
آخر
زندگي گذر ڪري وئي!

هلو دوستو
مون نه پاتي اڄون...
ٽو.... ٽُر.... ٽو.... اوه!
اسان نه سماسي ڳوڙها ڳاڙيندڙ
پيشور سياپو ڪندڙ آهيون
ٽهڪڙون ٻيڻي ٽڪ نه ڪريون-
ڪوئي اسان کي پيشيمت ڪندو نه سهي؟
(٧٢-٥-١٧)

١٦- هڪ ودوان کي جواب

ٽون ٿو چوين:
مان اٽرو اونڇو ٿو اُڏامان
جو ڪوئي مون تائين پهچي ئي نه ٿو سگهي!
ٻاون ائين نه ٿو چوان:
مان اٽري اونهي ٽٻي ٿو هڻان
جو ڪنهن جي مون تائين پهچ ممڪن ئي ڪانهي!

جڏ نه اسان ٻئي
ٻه نه رهي
هڪ ٿي ويا آهيون،
هڪ ٻئي جي لذت کان
وانجهجي ويا آهيون!
جيئون جي هن
بيوس سمي کي،
ٻڌاءِ ڪيئن ڏکيون؟
اڄ نه هڪ ٽئين ”ماڻهو“
جي ڪلپنا ڪرئون
جنهن کي ڪڏهن مان پوڄيان
جو ڪڏهن توکي پوڄي
۽ پوءِ
هڪ ٻئي جي اڳيان آهي
نه - ڪهل پاپ
گنديءَ پاشا ۾
سوڪارئون
۽ ان طرح
ٿڌيءَ سگهيءَ ۾
پسيل ڪوئلن کي
پچارئون،
ٻارئون
۽
همت سهڪيون ....

(۷۲-۵-۱۷)

١٧- ايڪتا

مرده - گهر ۾
هڪ سِرِ تي سمهيل
هڪ لاش
اوچتو
مٿان پيل ڪپڙو هٽائي
اٿي ويٺو
پاڻ ڪرڻ جي پوز ۾ - پاڻ ڪرڻ -
ٻيارا لاشو،
اسين
نام - هيڻ
گڻ - هيڻ
ڪرم - هيڻ
ڌرم - هيڻ
سنبنڌ - هيڻ
سنسڪار - وڪار - هيڻ
سڃاڻپ جي انتظار ۾
سدا ليٽيل
ڪيترا نه مهان آهيون.
سڄي دنيا
هٿيا ڪٽي
جنهن "ايڪتا"

نقاد توکي خبر ڏنا ڪن:

تون پيمر جو اُڇليل هاڻي آهين
يا ڪو اسپيس راڪيٽ؟
تون مگرمچ آهين
يا سمونڊن "غازي"؟

پر مان صرف ايترو ٿو چوان:
تون اڄ جي زندگيءَ کان ڪٽيل آهين!

مون ڏانهن
ميٽلڪ ۽ اسٽيل هارڊ
نگاهن سان نه نهار

ان سڀ کي
اونهو آڏي پيءُ
يا اونهون ڀڏي پيءُ
مگر پيءُ -
توکي پيٽو ٿي پوندو
اهو زهر -
ڇو ته تون اڄ جي زندگيءَ کان ڪٽيل آهين.
ان لاءِ زندگيءَ جو هرڪو شيدائي
توکي نظر انداز ڪندو رهندو
۽ تون پل پيو دل ۾ سوچ نه:
تون هنن کان نظر بچائي
پلاءُ کائي رهيو آهين....

(٧٢-٥-١٧)

ٽاڪ - ٽنا - ٽن لي
اهي ڳالها
۽
اشارن سان
سمجهايا ويندا
نه ڳراهڪ
(ڪمرن ۾ ڳالل ڪڍهن اشت "شبد" جيان)
پوڄ، پاٺ لئه
خوب خوب
بيقرار ٿيندا
۽
انهن دوهن، ڪوئن، سوئين ۽ غزلن
سان گڏ
چوندي چوندي
ڪجهه نيون ڪوائون ۽
ان رمٽيءَ نڪر وٽوءَ ڪي
ڏٺي اچون -
الڏاري ۽
اهي اسٽمپولمت ڊائلاگس
جو ڪم ڏيندائون
جڏهن
داري ڏاري

جي تلاش ۾
هيڙاڏو طرح
منجهيل آهي
اسان کي ڪٿي نہ اها
ٻاڻ - مرادون ڏني آهي
اسان جي لاشيت ....
چپ چاپ ليٽي پئو
ٻڪ ٻڪ بند ڪر
ڪٿي لاشيت جي ذهنيت ۾،
تنهنجي ان گڏ گڏ ٿيل
فري ٿنڪنگ جي جراثيم سان
ڪوڙهي نہ ٿي وڃي ....
هن لاش گهر کي
پاڳل خانو نہ نہ ٺاءِ ....

(٧٢-٥-١٨)

Stimutant -١٨

هل نہ ڪنهن
ناچڻي ونشيا کي، داغ جا غزل
گهڻالند ٻدماڪر آد آد جا ڪوس ۽ سڙنيا
ٻهاريءَ جا دوها
چونڊي چونڊي ڏيئي اچون -
جڏهن طبلي جي

انفرنس: (انومان جي انوسار) "ايس" آهي:

۱- سيڪس
۲- دماغي عياش
۳- ڪن ڪامپليڪسز جو روڳي
۴- اڻ پورت واسنا جو شڪار
۵- مشهوريءَ جو بکيو
۶- جلد باز (ان ڪري اڪثر غلط نتيجن تي پهچندڙ)
۷- نظر انداز ٿيل
۸- فرسٽريٽيڊ
۹- ڀرمي
۱۰- بروڪن هوم ۾ پليل
۱۱- ايراٽڪ ڀاونائون رکندڙ
۱۲- ڪم - همت: هيٺو
۱۳- مارون ڪاٺل
۱۴- روهنجفل
۱۵- فيبل مائينڊيڊ (گهٽ I.Q. رکندڙ)

سجيشنس: "ايس" کي آئوٽ ليٽ کپي-
ان لاءِ هيٺين ميدانن تي بڪي-

۱- سياست: (ان ۾ نيتاگيري، داداگيري، آناگيري، ٽولشيبازي، رولشيبازي مطلب ته سفڪس ۾ "گيري" ۽ "بازي" لڳل هر قسم جا لفظ/ فعل/ اسم شامل آهن.)

ٿس ٿس ڪندي
مٽر سؤپيءَ جيان
کن ۾ سوڪايون ويندئون.
سچ آهي:
غزل، گيت، ڪوتا، سونٽا
جي طبلي تي وڄن ٿا
ته نيون ڪوتائون
وڄن ٿيون
جسم تي....

(٧٣-٥-٢٢)

١٩- هڪ من- ڇنڊ

شروعات: (اوچتو ريڊيو ڪولاڪ تي آواز)
.... ۽ هڪ رات مون هندو
ڪم لاهي ڇڏيو....
(ڇڙ ۾ ريڊيو بند ڪري)

رد عمل: ١- ريڊيو جي فاحش زبان خلاف
درخواستون
٢- رائيءَ مان پربت ٺاهي پرچار

سمجهاڻي	اهو جملو مجرم جو جواب هو،
ريڊيو جي	جج جي ان سوال تي: چا تو هن جو خون ڪيو؟

رد عمل: خاموشي!
مڪمل خاموشي!!

ٻهه ڏون
۽ ٻرندي لڱل ڪُڙڪڻ ۾
جيئي ٿي.
(سونڌڙ سڀه، ڪان ٻچڙو)
ماڻهو؟
ڪڏهن جيئڻ وانگر
ڪٿي رهڻ کان
رڙهندا رڙهندا
هڪ ٻئي جي ٻرن ۾
ليٽيا پائن ٿا،
۽ اندر گهڙي
ٻه ليمڻ ۽ ٻه فعل لاهه
ڪوشيتا ۽ سٽتا ۾ لپٽيل
اوسر ڳولهن ٿا ....

شڪن ۽ ٻڻن ۾ ٻڌل
هي ورهايل ٽڪرا جيون
ڇا ٿي سگهندو
گهاس
ٻرٽي گهاس
ڪالسواه ؟

(۷۲-۵-۲۳)

٢- تنقيد: (ان ۾ ٽالي لڳل پڙ پٽ - پڳل
هر قسم جا قيد شامل آهن.)
(٧٢-٥-٢٢)

٢٠- ڀاوڪتا جو انت: اڏگهوڙيل سچ

جتي ٻه، جڏهن ٻه،
مان ڪا ديوار کڻندو ڏسان ٿو
ڏکي ٿيان ٿو:
هاءِ هڪ شيءِ ٻن حصن ۾
تقسيم ٿي وڃي !
ڪيترو نہ جذباتي نادان هو آهو
جڏهن پنهنجي جهالت
سادگيءَ سان ڀاونا جي
ٻليٽ تي رکي
اسان کي سرو ڪئي....!
وشال برهمانڊ کان وٺي
پنهنجي ننڍڙي مسواڙي گهر تائين
تقسيم - در - تقسيم جو
هڪ اڻٽٽ سلسلو
جي ناهي
تہ ڇاهي ؟
انسانيت ؟
ديوارن جي خانن ۾ قيد

ماڻ: شرمائيندي.
ڀڳوان: توهان ڪهڪشان وانگر ٿي
پاڻيءَ ۾ پياس جي وچ ۾
هڪ لڪ هوندئين
پر خود پياسي، سڪل، ٽوٽل....
ماڻ: او چشم.
ڀڳوان: توهان سڀئي سنسار کي اطلس ۽ ڪمخواب
پهرائڻ جي تمنا رکندئين
گرچ خود ڦاٽل ڪپڙن ۾ پيو رلندئين.
ماڻ: وڏا پاڳ.
ڀڳوان: وڏا پاڳ؟ عجب!
ماڻ: گهٽ ۾ گهٽ
ماڻ سوچ ۾ ترڪ ۾ نه ورهايل
هڪ لڀو دنيا جو
هڪ خدا نه پڄندس -
تو وانگر نه نه....
(٧٢-٥-٢٣)

٢٢- ترودي گهڙيال

غمگين، فڪرمند
ابتي ٽڪندي
چوري جهان
ٽاريءَ ۾
لٽڪيل

۲۱- ڀڳوان سان هڪ ڊائلاگ

ڀڳوان: ... سو، تون جنم - جنمانترن جي چڪر مان ڇٽل
هڪ مڪت جيوُ آهين،
وئڪنٺ ۾ تنهنجي لاءِ هڪ سيٽ
رزرو آهي،
وٺ هيءَ سليپ....

مان: مون کي نه مڪتي کپي، نه وئڪنٺ، نه سليپ

ڀڳوان: ته توکي ڇا کپي؟

مان: جنمن جا چڪر

ڀڳوان: ڇو؟

مان: ڇو ته مڪتي سوارٿي گهرندا آهن
۽ وئڪنٺ آلسي،
مان ڪنگرن وانگر ٿوري ٿوري
پياسي ڌرتيءَ جي
سڪل ڪنٺ ۾
ٽول جيون جا ٻه چار ڍُڪ
وجهڻ ٿو چاهيان.

ڀڳوان: تٿاستو....

مان: ڪرپا.

ڀڳوان: هڪ ايمشاپ ۾

مان: ڪارڻ؟

ڀڳوان: منهنجي اسٽيبلشب سسٽم کي
چئلينج ڪرڻ.

۲۳- اسان

سنسڪار- ڌرم، اسان....
زندگيءَ جي ڪڙڪن لئي
اڱڻن جا طاق چڙهيا پيا آهن،
دروازن لئي ڪڙا لڳل آهن
خوفن جا هراسن جا.
تازيءَ هوا جو گذر
خوشبوئن جو سفر
ڪنهن طرف کان به ممڪن ناهي.

دوستو،
دنيا کي ٽڪڻ نه ڏنو ناهي
پر ڪشٽائين پنهنجو پاڻ ٽڪيون
اڃ نه قبول ڪيون:

اسان سنسڪارن جا ڪنهن اوپٽال
اتهاسڪ ممون آهيون
ديول
عاليشان پرامڊن ۾
ٻاهر نڪري نه ٿا هلي چلي سگهندا،
لاش،
صدين پراڻا لاش؟!
(۷۲-۷-۱۶)

گھڙيال
پنھنجي گھڙياليت
انيڪ روپ ٻٽن ۾
تقسيم ڪري
ڏنڊن
مٽيل سٽيل انگن
ڏنگن
ڪنڊن
اُلجھيل ڪانٽن
گرگٽي ھڪ گرائونڊ سان
ھڪ
ٻوڙي
ٽڪوٽي
ٽرشڪوپي فڪر
لڳي رھيو آھي....
اھڙو
گھڙيالو
اسان کي کھڙي
ڀوشيہ جو
وشواس ڏياريندو؟

(٧٢-٥-٢٦)

ڄمڄمورِي ٿو
ڪاٺ ھڻي ٿو
گھاٽ ڪري ٿو.
ڇو نہ اسين ڪليءَ ھوا ۾ نڪرون
آسٽوش جي
؟
سچائيءَ سان ٻھرون ٻاھر ڪي
ٻڌرو ڪرون
ٻڌرائيءَ وانگر.

(۷۲-۱۱-۱)

۳۶- ترشُول

من = جڳت جو ڪلياڻي
وچن = ھوا جي رخ تي
ٻئي بدلجندڙ
ڪرم = ماحول ۽ ضرورت
۽ ڏھاڪ جو محتاج
ان ترشول جي
ھرھڪ نوڪ
شُول جيان چڀي رھي آھي
انسان آتم - ٻڌي ۾
ٻھڙجي ٻھڙجي
نڪي رھيو آھي

۲۴- امتحان ۾

زندگيءَ جي امتحان ۾
ڏماءَ، مونجهه، شڪ، انتظاريءَ سان
ڀريل هوندي به
ڪيڏا واجهه وجهون ٿا
اهڙي هڪ پل کي سرڪائي
چورائي وجهڻ لاءِ
جڏهن
هو چڙڪس نگاهه کي دوکو ڏيئي
ڪجهه نقل ڪري وٺون
ڪجهه پنهنجو پاڻ ڪري وٺون
هڪ ڪهڙيءَ روايت کي
ڪجهه اڳيرو ڪري وٺون!
(۷۲-۱۰-۱۸)

۲۵- هڪ ٻي رائي

سنتوش جي غفا ۾
آرٿيءَ جي ڪشت جو
بن - مانس رهندو
جيڪو پل - پل
سيتا کي
چڪ پائي ٿو
رهنبون ڪري ٿو

ته ڇا ڪيو سي ؟
مٿر !
اڄ ته دور دور جا
اڻڳڻت پٿر مهڙاون
نوڪيلا، تکا، وزني
انهن سان سر ماراون
مٿو هٽون
ته ذرا ڀانسي اوباسين ٽان
پنهنجي جند ڇٽي !
(۷۲-۱۱-۱۵)

۲۸- پشچاتاپ جي رات: وڀيشڻ

خاڪ ۾ مليل
سوني لنڪا جي
هڪ ڪنڊهري محل ۾
ڪنڊن جهان ڇپنڊ
رشمي ۽ اطلسي گديلن تي
پاسا بدليندي بدليندي
راوڻ - انڄ
وڀيشڻ
اندڪار جي پرتن
ڪان پرشان ٿي

جيئن ٿئي اڄ جيان
وهي رهيو آهي.

(١-١١-٧٢)

٢٧- نَوَن پٿرن جي تلاش

خيالي ڪروسيبس جو شڪار
ٿي ٽي ڪري
تصور جي صليب تي
لٽڪي لٽڪي
زندگي
سڪي وئي آ جهولڻ
روايتي پينگهن ۾.
بدلجندڙ دنيا ۾
درد ۽ رنج نه بدلبا ٿا وڃن
نون دردن تي ان مهر جي نظر ڪا ڪريون
نوان اظهار ڏيون
نوان موڙ ڏيون
نتيجن لهبل تي ئي ڪئن سنتوش ڪريون
۽ نه خوش فهمي ۾ مبتلا ٿي وڃون.
دائري مان ٻاهر جهڙا پٿر ڪٽي
انهن سان درد جون ڏوريون ٻڌي
مجبورين ۽ زنجيرن جي ٿاه
لهڻ چاهيون

هن جي ٻچڙا ۽ ها
۽ هنن جا سهارا ٻه!

مان رام - ڀڳت ۽ پيشڪ
لنڪا ڏي ڪرس ڏي
ڏو مڪيتو پيشڪ.
هيءَ راجه پراڻي
پل پل ڇڪي رهي آ
پاپ - ڪرم جهان ....

سوارٿ جي وش ڪي
سياست جي ارٿي
۽ رام - ڀڳتيءَ جا ورق
روپا - سوڙا
ڪيسٽائين
کڙي ٻڪ ڏائين
اڪائي سگهندا!؟

مان پاڻ
ٻڌهڊي مهان سورڻ ديش جو
وناش ڏٺس! هاءِ!
مڌهڊي ديش جا ايمانت ڏوج
جهل ۽ ٻٽل محل - ٻڙن
پيانڪ پرلت ڏٺي

مُڪتيءَ لاءِ،
رام کي پڪاري رهيو آهي؟!
(پر رام
دور ايوڌيا ۾
جن - ستري راڄ جو ڀرم
سيتا کي نشڪاسٽ ڪري
پيدا ڪري
خود پڇتاءَ جي اگنيءَ ۾
ڪڙهڻ جو يوڳ ڪري
ٽُٽي - ٽُٽي
نڍال ٿي رهيو آهي....)
واهپارو دک - موڙه ويڙهڻ!
اشوڪ جي ڦُلن کي
ٿوڪو سان کلائيندڙ
چنچل هرڻ جي پايل جي جهنڪار
هن لاءِ تکو ڏنگ ٿي چڪي هئي
هوءَ ان کان ڪنبڻ - پري اڪيلي سيج
ڀِٽو سمجهي رهيو هو.
مدرا جا مادڪ چشڪ
پکيڙيل ٻاهه ۾ بدلجي چڪا ها.
سوچ جا ڏنگ

ماڻ
راماڻ جو هڪ ڌرم - چيت مهرو
رام - ٻڌ - اَنو راڳي هوندي به
ڪڏهن - نہ - ڪڏهن
ڀرشٽ ڪهاوت جو
جنم - داتا ٿيندس،
ورڻ شنڪرن جو پتا جو ٿيس!
(٧٢-١١-١٩)

٢٩- ڀگم - جيون

اَهنسا جو الف
لڪم جو روپ ڌارڻ ڪري
هنسا کي
ٻرگمت ڪندو رهيو
۽ اسان سڀ
ورڻ - شنڪري هنسائن جي
چتر - چاپا ۾
وڪرت سوچ جو
ٻڪداسو
چوسي / ٻڌي
رهيا آهيون!

(٧٢-١٢-٢)

مُنهنجو گهيرائو ڪري رهيا آهن!
سپاهي،
جڏهن سوارٿ-جنهن ٻرڪن جي ڪوڪلاهٽ
ٻرڪت ٿيندي،
تڏهن لوڪ-ٻوڪ چوندو
راشٽرهہ-سنڪٽ وقت
مان آڪروش سان وڃي مليس
راجيہ ٻراپتيءَ لاءِ! هاءِ!
مون، شتروءَ جو مانُ ٻد ڇنبي سيوڪ
ٿيڻ لاءِ
اَڄ-ٻدر جاس کي
راڪشس بڻائي ڇڏيو
هاءِ!
او تہ شولي رامہ،
ڪاش،
مان پنهنجي سوارٿ کي
ٿنهنجيءَ راج-نيتيءَ سان
سنگمت نہ ڪيان ها
نہ منهنجي گود ۾
ڇرڪالين آپمان جا
وڻ شنڪر تہ نہ ٻون ها....

جا دنيا
سمجهڻ ۾ ئي
ايتري خوفناڪ آهي
سا دراصل
پنهنجو پاڻ ۾
ڪيتري نه
هولناڪ هوندي!

(۷۳-۳-۱۲)

۳۲- ليڪو

ڌارئي کي
پنهنجو محسوس ڪرڻ جو
هڪ ئي
طريقو آهي:
ڪلي ايمانداريءَ سان
هن جي
خانگيت ۾
ليڪو پائجي!

(۷۳-۳-۱۲)

۳۳- پلي-دان

اُس مان ڪٽي حيات کي
ڪُوڙي لي رکيائون

٣٠- ڏيءُ - ٺيءُ

اسان دنيا ۾
جڏهن جنم نه ورتو آ
ٺو ڏيءُ ٺرٽائي آ.
خوشيءَ يا غميءَ جي هر موقعي تي
يا ڪجهه - اِه - نه جي به
وڏي ڏڻ تي
جا چڪ ٿي رهي
ان کان ته هاءِ!
موُت بهتر آ!
۽ دنيا کان ڪجهه گهرڻ؟
پاپ شانت! پاپ شانت!!
ڏيءُ ڏيڻ تو ۽
ڪجهه گهرڻ تو!
تف!!!

(٧٣-٣-١٢)

٣١- سمجهه کان هراس ڏائين

جيئن جيئن عمر وڏندي ٿي وڃي
وڏندو ٿو وڃي
خوف، ڊپ، هراس ۽
اڻڪاڻ ڪن اڻ-ڏٺل، اڻ-سوچيل
تڪليفن جا....

٣٥- نيو ايرا

هي انٽيليجنس
ڪائونٽر انٽيليجنس،
اسپاءِ ننيج،
ڊ فيڪشن
ڊبل/ٽرپل ڪراسنگ جي نيو ايرا
هڪ اهڙي ايراضي آهي جتي
سوچڻ خطرناڪ ٿيندو آهي!
الف.... ب.... ٻ.... ڀ
اهي سڀ هڪ ٻئي کان
سواءِ به
جدا جدا آهن
ٻر هڪ شيءِ اهي سڀ
ڪامن روپ ۾ شيئر ڪن ٿا:
انهن مان هرڪو
ٻئي جي قيد ۾ قيدي آهي
هڪٻئي جا خيالي!
ٻر انهن مان ڪو به
(گڏ هوندي به)
نه هڪ ٻئي کي سڃاڻي ٿو
نه هڪ ٻئي جي پرواهه ڪري ٿو!

مٿان ٽورو ٽڪيائون
ته ديش واداري جي ڏيهه لئي
ٽڪڙو وڏائي وڪڻ رهيو آ
ان لاءِ توهان لاءِ
(يعني ڪلهي احمق جنتا لاءِ)
اسان نيتائن
ڇا ڇا نه سٺو آ
ڪيڏو نه بليدان ڪيو آ ....

(٧٣-٤-٩)

٣٤- سايه

مٿي ٽي ڪنهن به سائي جو
جي فقط سوال هجي
ته سائو اُس جو به رهي ٿو مٿان
پر سائي جي مطلب سان
راحت بخش ۽ پورنيڪٽو جون صفتون به
پاڻمراد و جڙيل آهن ...

ان ڪري هو سائي کان
مونکي نفرت آ
سخت نفرت !

(٧٣-٤-١٢)

آپ سائيڪشن آهن.
ڪي سڪما جي ڪيڙو جا
ته ڪي مٽيءَ جي ٻيشي ۾!
ڪي ڪلارڪ
ته ڪي وري نو- مئن س- لئنڊ سوسائٽيءَ مان
جن ۾ ٻرڪ مڪڙ به آهن
ته بوٽ ليگر به
ته وري سڪو ماڻهو به!
اهي سڀ پنهنجي چوگرد
ڪڙو ڪري ڇڏيندا آهن
Vacuous Courage جي
امپاچ جو دونهون!
ڳالهائيندا آهن اهڙن
ڪوبس ۽ فواسز ۾
جن کي
زبان جو ذرا به احساس رکندڙ
هڪ دوريءَ لان ئي
ٻڌڻ جي همت ڪري سگهندو.
هيءَ جڳهه آهي
پراڻن چهرن ۽ نون جسمن جي
نون چهرن ۽ پراڻن جسمن جي!

ٻيا ٻه ماڻهو به آهن
(اڪيچار نالن وارا)
جن کي هي سڃاڻي ٿو نه سڃاڻن.
اهيئي هُن ۾ حرڪت پيدا ڪن ٿا
جڏهن نه هي ڏوريءَ ۾ ٻڌل
ڪٺ - پتليون آهن!

انهن مان هڪ، جي ڪرملن ۾
هڪ شاندار آفيس ۾ ويٺو آهي
ٻيو واشنگٽن ۾!
(يا دهليءَ ۽ اسلام آباد ۾؟)

۽ اهي اتان ويٺي ويٺي
هوڳوڙ پيو ۽ خوف
پيدا ڪري رهيا آهن!

اهي ئي واشنگٽني ۽ ڪرملني
شخص آهن جي
ڏوريءَ کي ڇڪن ٿا،
ڪٺپتلين کي نچائن ٿا!

(٧٣-٦-٦)

٣٦- هڪ ڪلب

هيءَ هڪ ڪلب آهي
هن جا ميمبر هڪ قسم جي

مڇر
ڇا تون ان ڪلب کي
ڪونہ سڃاڻين ؟

(٧٣-١٠-٢٩)

٣٧- وڻ جي تلاش

ٻڪرارن جا وڻ وڍائي
انهن ئي ڪلب - ٽروه جي
تختي هڻي
توهان نہ
پنهنجو ڌرم پالي
ڌرم بدلائي بہ ڇڏيو....
مان اڃا ان
وڻ جي تلاش ۾
ڀاڻ ڪان بہ ڪوهجي
ڪٿين مؤت
مري - مري بہ
ٻوٽ وانگو
پڪي وهيو آهيان -
اڃا جو آلوپڻ
وهجي وئي آ!

(٧٣-١١-٤)

هتي
جدو جهد جا نگارَ
شانتيءَ جي نگارن ۾
بدلجي چڪا آهن!
هتي آواز اُڀاريا ويندا آهن،
خاموشيءَ کي غرق ڪرڻ لاءِ!
۽ گلاس ٽڪرايا ويندا آهن،
اَڪيلائپ کان پاند ڇڏائڻ لاءِ!
هتي ڳولهائو ملندا آهن،
ڀَڄي ڪنهن کي نه، پر
هڪ ٻئي کي ئي ڳولهڻ لاءِ،
ورهاڻ دک جو
آنند ماڻڻ لاءِ!

ٽڪل اکين کي ڏسڻ لاءِ
ڪو اُفق ئي ڪونهي!

جيڪڏهن هتي
ڪو پيارُ آهي نه
هو هڪ ٻئي ۾ ئي
پائڻ جي ڪوشش ڪن ٿا اُن کي؛
پر شرمائجي شڪجي
هڪ ائڊولسيمنٽ وانگر!

آئما
چولا بدلائي
هر هر
پيسجڻ ٿي اچي!
(۷۳-۱۱-۲۱)

۳۹- ڪوڙا الزام

مخالفتي ڌرين وارا
ڳالهائن ٿا ٿا
ڪند جو ڌوڙيو ٿا وسائن!
ته:
* ڀرتان مشريءَ کي ڪئنسر آهي.
* ودياهي ملڪن ۾ هنجون ڌراوئون آهن.
* پئرس ۾ هنجو هڪ عاليشان محل
اڏيل آهي.
پر سائينءَ جا سموارا،
ذرا دل تي هٿ رکي
اُلاه لڳه ڪو سچ، ته چئو / ٻڌو
جا هن جراي جونت کي
جنڪو مشل هاسپتل ۾ وهنئو
ڪئنسر ڪون آهي؟
جا ڪيترين "سدا سهاڳڻين" جا پئسا

٣٨- جوڙ جي ڌمال
ڪيو ننڍڙن ڪانءَ جي
لٽ پر سهڻي آ-
پر زندگي تہ
هڪ جوءِ جي
ڌمال آهي -
جيڪا انسان جو ئي خون پي
انسان جي ئي آنسن ڪان
جيئدان وٺي
وري انسان کي ئي چنبڙي ٿي!
پڇون ٿا تہ هڪ
پڌيءَ الف وانگر
خوفناڪ ۽ ڪراهت ڀري ڪل ڪلهدي ٿي چوي
- پڇندان ڪيڏانهن
تهنجي سڄي انس ٿي
منهنجو چار وچال آهي!
مان پڙهڻ کي پڌائيندڙ
زندگي آهيان.
منهنجو جهاپو
چپلائيندڙ جسم ٿي آهي
موت سان منهنجو سمجهوتو ٿيل آهي -
ان لاءِ ئي تہ

دلچسپي ڪونه وٺندو؟
واپارو
جسم کان ٻاهر اچائي
مجبورن کي منهن ڏيڻ لاءِ
پنهنجو دلال ٻاهر ٿي بيٺي
نيلام ٿيڻ لاءِ
(چوڪنڊي وانگر)
چوواٽي تي اچي بيٺو آهي!
ڇا ڪوئي
هن گگدامي ڇهري تي
واڪ ڪونه ڏيندو؟
اشتهاري ٻگهه جي جي ڪري
هن خود ٻاهر کي به
پٽائي ڇڏيو آهي
ڪانه واري گگد/مينت جو اشتهار!
ڇا اڏهن ٻه آڇا
توهان جي شڪ جو سمت
نٿو ٿئي؟

زندگيءَ ٻر بحث ڪري ڪري
ڏسو نه وپاري
آخر

وڏيشن ۾ لڪيل/وڪيل ڪوڻ آهن؟
اڙي ٻڌو نہ ڇڏيو
هن سمگلر
۽ انڊر ورلڊ جي
مافيا ليڊر کي
نيويارڪ، لنڊن، سئٽزرلينڊ ۾
ڪوٺيون / ڪوٺا
ڪوڻ آهن؟

جو حق،
ڇڙئي چونٽ کان وٺي
مافيا ليڊر ٿائين
هرڪو ماڻي ٿو
ان حقي حق کان
اسان پنهنجي پرڌان منتريءَ کي
وانجهڻ ٿا چاهيون!
سو بہ سوشلسٽ ڊيموڪريسيءَ ۾!!
ڪير ٿيڻ چاهيندو
اسان جو پرڌان - منتري!!!
(٧٣-١١-٢٩)

٤٠- گگدامي چهرو

ڇا ڪوٺي
هن گگدامي چهري ۾

ٻار وانگر،
ٽاڙيون وڄائيندو
نچندو ٽپندو
ان مٿان ٻڪندو ٻڪندو
ڪيڏانهن هليو وڃان.

ٻار ان جي عيوض
مان ماڻهن جي سمنڊ ۾
ٽاڪوڙا هڻي هڻي
دم ـ گهٽائيندڙ جهون
جي رهيو آهيان.
اڪيلائپ جي احساس
جو بار ڍوئي ڍوئي،
منهنجا ڪلها
هر قسم جي اميد ۽ خواب کان
بدظن ٿي چڪا آهن.
ائين ڇو ٿيو آهي
جو منهنجي سڄي شرير ۾
اکيون ئي اکيون
اڀري آيون آهن؟
(مون اندر جهڙو ابراق ڪيو آهي جڻڪ).
جنهن مان ڇوڪرو ڦهليل

بحث لفظ جي هن ٻڍوڪ سان
هر قسم جي بحث کي
فل اسٽاپ ڏنو آهي
لـ، :
پنهنجيءَ ڏال روٽيءَ سان
بحث ننڍو ڪري سگهجي.
ڇا اڄا به هن
ڳڳدامي ڇهري جي ڪمن ۾
(جي ڪن وغيره ٻڌا انس ۽....)
"ني" جو مڌر آواز
ڪونه ٻوندو؟
جيتوڻيڪ هيءَ ڳالهه
ڏهڙي ڪسٽڙي وغيره وغيره لاءِ
بلڪل ٺيڪ ناهي!

(٧٣-١١-٣٠)

٤١- سمنڊ جو منصوبو

اَتاهه سمنڊ،
ڪيڏو نه لالچائيندو:
مان جيڪر هڪ
زندگيءَ جي تمام معصوميتن
ٻارڙن مسڪراهٽن ۾ پلجندڙ

لڳائي ڇڏيا آهن.
مڌهڌڙي جسم جي
برابر واشنگر لڳي رهي آهي.
۽ مان
سمجهان ٿو ته:
سڄي شرابر ۽ اکيون ٿي اکيون
اڀرجي آيون آهن.
اڄ مان
پاڻ سان وهيل وقت جي
شڪايت ته
نه ٿو ڪري سگهان!

(۷۳-۱۲-۲۶)

۴۲- چڪر ۾ ڪو مفاصلو!

وڳهه کان داس ڪئپٽل
۽ سائڪو تائين
تائين
پڙهو کان پشپڪ
۽ اسپيس - شپ تائين
انسان
جيڪا 'ترقي' ڪئي آهي
اها
وچار کان ٻاهر وهڻ ٿي

هر هواس کي
چنگيءَ طرح ڏسي
محسوس ڪري
خون ۾ رچائي سگهان؟
هراسل پڙهيون
جنم جي انتظار ۾
قطار ۾
بيٺيون آهن.

ٽڪڻن جي پرواهه نه ڪريو.
اچڻ وارن کي اچڻ ڏيو.
سرڪنڊڙ جيئڻ لاءِ
دنيا ۾ جيڪي ڪافي آ.
لکيتو،
هي سڀڻ جو مقصوبو آ
هو نه ٿو چاهي ته
ڪوئي هن جي مٿان
هلڻ جو خيال به ڪري.
منهنجي جسم ۾
ان ڪري
هن اڪيچار
رستو نڪ سڀت

نه ٿو ڏيان،
نڪو ائين چوان ٿو
نه هيءَ هڪ
آهڙي ڪمني سازش آهي.
۽ نه وري مون کي
ان ۾
ڪا شوشڻ - ورتي
ڪا سامراجيه - ورتي
ڪا اڌڪار - ورتي
ڪا متسر - ورتي
ڪا درڀاونا
ڪا وڪرت - واسنا
ٿي نظر اچي ٿي.
الزام نه ڌري عرض ٿو ڪريان:
ڀرشٽاچار سداچار ٿي
نوٽيه ڏيهه جي مان
ڀوگيه ناهيان
ڀري ان گهاٽي جي ڀيل
جي چڪرن کي
اڃا ڪيستائين
'ترقي' سڏيندو رهان؟

(۷۴-۱-۱۴)

ڏور جي ڍول وانگر
ٻلي ٻلي لڳي
پر
تون ڄاڻين ٿو
مان ڄاڻان ٿو
هُو ڄاڻي ٿو
ته:
اسان مان اڪثر جي
سڃي شڪتي
سڃي اُورجا
سڃي پرتڀا
پيٽ جي اڳڙيءَ لاءِ
ڪک-پن مٽسر
ڪرڻ ۾ ئي
ٻکن کان
سارڪ ٻئي ٿيندي رهي آهي.
ڏرڪي آهي جي نه
ڪو فرق ڇو نه آ؟
اسان جي ٻڌي
رٻڙ-شاسترو
مان ٿهل آهي.
مان ڪنهن تي الزام

۴۴- ڀف جي تعريف ۾
ٺٽي ڀٽي آ
مٿان واري مرد جو ٻار
سهي سهي
لکجي ويٺي آ.
ڇٽن ديوارن جي اندر
ڇپن کي هواس جي ذائقن سان سڃي
ڪمستائين
ٻسٽن جي دخل اندازي ۽ داٻ
سهندي سهندي
سهڪندي
ڪلهن تان ٻوٽي هر هر نهاريندي
ان عضوي ۾
هوءَ
لوڀ ۽ نروڙ توسيندي رهي
ڪنڌڇڏيون، ڪپ ۽ ڪانٽا
چپائيندي رهي
جهڪو آنند
وٽڪ / ڏيڪ لاءِ
ڇٽيو آ ويو.
اڃا ڪُر ٻهجوڙا سال ٿي
گذريا آهن.

٤٣- ٻوارڙا
هي دشٽاتما،
تو مونکي
جتي پيدا ڪيو آهي
اهو هڪ
ٻواچڻ پاڳلخانو آهي
جنهن ۾
ٽنگدل چريا رهن ٿا.
جيڪي
گيان جي ان اوچائيءَ تي
وڃي پهتا آهن
جتي سچ-ڪوڙ،
ڀلي-ٻري
آچار-اناچار
۾ ڪو فرق رهيو ئي ڪونهي.
هاڻي چئو
تنهنجا شڪرانا مڃيان
يا شڪايت ڪريان؟
هي دشٽاتما!

(٧٤-١-١٤)

تنهنجي رسالائي اندر جال کان ڇٽڻ لاءِ
مون کي ٻولي نٿي اچي
ڳهرڻي پوندي
يا سمجهي نٿي
ڇڏڻي پوندي!

(٨٦-١-٦)

٤٦- ٽئين ڪوٺا ۽ جهنگهڙ

مون ٽئين ڪوٺا لکي:
— تنهنجي مهربانين جا ڪمرا
ٻڌڻ ڦهلائي رهيا آهن....

رات جو سپني ۾
منهنجو گهيراءُ ٿيو-
مون کي گلابن جا گلدستا ڏنا ويا،
۽ پرلوڪ پهچائڻ جا
پاسپورٽ اشو ڪيا ويا!
ڪلاڪ- ٻه ڪر،
ڏوهه ٻڌائڻ بنا ئي
منهنجي لعنت ملامت ٿيندي رهي
۽ مون کي
پونجيوادين جو پادر
۽ فرقه- پرستن جو فادر سڏيو ويو.
ٻڌن ٿڪن ۾ مون کان سوال پڇيا ويا

هن جي حالت
هڪ اڻ ڀِڦ جهڙي
ڏي چڪي آ
جنهن
سڄي عمر
اونداهين ڪوٺين ۾
شرمناڪ معصوبن جون رسون
وٽيندي گذاري هجي.
اڃا ته
پنجواهه
سال
ٿي
گذريا
آهن.

(٧٤-١-١٦)

٤٥- روبٽ- شاهه

انٽرڪش جي روبٽن جا
ذڪر سور ٽڪليفون
جي لسڪرط چاهيان ٿو
سهٽي، سسٽي ؛ سورن جي
سمابن ۾ وڃي ڦاسان ٿو
شاهه! اڙي او ٻٽ وارا شاهه!

اسان جھنگن جا جواھر
لوڪ ڏکن جا لال
۽ ٻرجاڏن جا ٻسٽا
ڏھنجي ھڏي ھڏي ٻسي
سڀمون ناھي
الڏن جو علاج ڪندا سين.
مون کي سچي ۾ ئي ساڪياس
ٻرھم گمان ملي ولو.
ھٿ جوڙي
مٺن ٿي راڄ درباري ڏائيپ
سٽي مرڪ آٽيندي چيم:
— گناھہ معاف
ھيءَ ڪولا ھيٺين لکبي:
”ڏھنجي ٻونجوار جا قول
ٻدٻُ ڦھلائي رھيا آھن....“
ھو خوشيءَ ۾ ٿنچڻ لڳا
مھنجيءَ ٽکنڊي / ٽکنڊي کي
راشٽرہ گيت سڏڻ لڳا...
ٻو الٽري ۾
واٻو منبل ۾
ھيڪہ جون اٽون ڳونجڻ لڳيون
مھنجو سمو ٽڻي ٻئو

— غريبي هٽائڻ ڪيئن ٿيندي؟
— ديش بچائڻ ڪيئن ٿيندو؟
— ڇا ستيه - ميو - جيتي ڪوڙو نه ٿي پوندو؟
— اهنسا پرمو ڌرمه ۾ هنسا نه ڌسڪ ۾ ايندي؟
— جن - تنتر جي جان جي سلامتي ڪيئن رهندي؟
— ورگه - ڀيد ۽ لنگ - ڀيد ڪيئن مٽندو؟
— ڪريل ڪيئن اٿندو؟
— اٿيل ڪيئن هلندو؟
— هليل ڪيئن ڊڪندو؟
— ڊڪيل ڪيئن پهچندو؟
— ۽ پهتل ڪيئن....
هو منجهي پيا ته مون سهارو ڏنو مان
ته.... ڪرندو؟
هاڻي مون تي موچڙا پوڻ لڳا -
— ڪنهن کي لوئين ٿو؟
— ڪنڊا ڇا ڪولن جي بچاءَ نه آهن؟
— انهن کي بدبودار سڏين ٿو؟
— اسان جي ڪپڙن ۽ جسمن جو مذاق ٿو اڏائين؟
— پونجيپتي گلن کي صاف ٻڌائي ٿو وجهين؟
— تون ڪوي آهين يا ڪچر؟
— شاعر آهين يا شيطان؟
— ليکڪ آهين يا لالچ جو لانون؟

۴۸- ڪاش !

ڪتو ٿو ڀونڪي - دل ڌڙڪي ٿي
ٻليءَ جي ميائون - ڇرڪائي ٿي
ڪنهنجيءَ رڙ ٿي - ڏڪي وڃان ٿو
ڪوئي ڊڪي ٿو - مان سمجهان ٿو:
فساد ٿيا يا هلڻ آهن گوليون
ٽوليون وڙهيون آهن يا غونڊن جون
يا ڪنهن مون کي سکيو سڌو سمجهي
لٽڻ - ڪٽڻ جو ڪيو آه ارادو!
مطلب آهي: مري مري مان
زنده آهيان
پاڪ جيئڻ جو ڍونگ ڪريان ٿو!
پنجن ڏهن جي پٺيان سدائين
ٻُوڙيل آهيان،
پوءِ ۽ ڪيترو
ڏکيل، هراسيل، ڇرڪيل آهيان
مان انسان جو
ٻچڙو ڪونهه آهيان!
ڪنهن گلين ۾ ڪاش! ڄمان ها
هڪ ڳراهيءَ لئه جوم ڪيان ها
ڪنهن دادا جي نظر پوي ها
هن جو پيارو ٻلي ٿيان ها

۽ مون سوچيو:
— ضرور اِها سي. آءِ. اي. وارن جي
شرارت هوندي...

(۸٦-۸-۲۵)

۴۷- پاخانو

دشمت مورتيون گڏجي
ٽيون راڄ هلائن
لوڪ ڏمر ۽ لوڪ شڪتي ته ڀانو آهي.
انساني تهذيب جي اونداهين کي
گوشت جي هڪ ٽڪري ۾ بدلاي
ان ۾ اهو هٽي تو نونگا، لامارا ماري،
جنهنکي ٻي هڪ چهنب ملي آه!
او بابا!

جن کي تو سمجهيو ڪجهه هو
سي ٻيا ڪجهه نڪتا!
جمال - گهوٽي جي بوتل ۾
جڪڙيو لکيائون
۽ سڄو ديش پٽجي ويو آهي
پاخانو....
پاگلخانو...

(۸۷-۳-۱۳)

جوان جوان، حسين حسين،
دنيا جا مرد، دنيا جون عورتون،
وٺندو آهيان، ڏيندو آهيان!
مون وٽ فراغت جي چوو ٻزار
ڪباڙخانو، شرابخانو!
گهٽين گلين مان
گٽرن نالين مان
گدلن ڪپڙن جي لار ڪٺي
مان سپنا اُڻندو آهيان،
مان سپنا ڏسندو آهيان!
ضمير اٿم:
هيءَ دنيا،
جتي فولاد جو راڄ هلي ٿو
۽ دولت جي طاقت آهي انتم.
جيڪي ڏسندا آهن
وڏا وڏا سپنا
ڪرندا آهن ته چُور چُور ٿي ويندا آهن.
ان ڪري،
مان سپنا اُڻندو آهيان
ڏسندو آهيان
۽ پوءِ جلد ئي
وڪڻي به ڇڏيندو آهيان!

(٨٩-١٢-١٤)

پوءِ ٽين ها گليون به مهڪيون
باغ به مهڪيا، روڊ به مهڪيا
رستن تي مان ناچ ڪيان ها
ديوانن جون دليون وٺان ها
جيون کي ڀرپور جيان ها
پل پل جيون لاءِ لڙان ها
شايد ڪنهن جو خون ڪيان ها،
شايد خود خون ٿي وڃان ها،
پر مُردن جيان ڪين جيان ها!
پر مُردن جيان ڪين جيان ها!
چاهي ڏاڍا چار ملن ها
ها بجلي بڻجي ڪڙڪان ها
۽ بادل بڻجي گرجان ها
مُردن وانگر پر نه جيان ها
جيون کي نه شرمندو ڪيان ها!

(١٨-١١-٨٨)

٤٩- سپنا

مان شاعر/ ليکڪ/ چترڪار/
سنگيتڪار/ گيتڪار،
مان دلال سپنن جو/
سوداگر سپنن جو!
سپنن جي ڏي ليِن- دين ڪندو آهيان!

ٻڄهي الاجي وڌي رهي آهي!
ڪوڙ ڦٽي سوڌو
خون جي ڪُپ ۾ مري کپي چڪو آهي!
هزارن سو
اشولاما جي سر جهان
آسمان ۾ اڏامن ٿا،
پيءُ ۽ ماءُ جي گود ۾
اچي ٿا ڪرن!
وائو مرندا ٿا وڃن،
وڌوائن جا آنڪڙا وڌندا ٿا وڃن!
۽ مائن
ولد وياس
ٻڌهڌن ٻمجاسي ڇڇن
۽ ڇڇڻن سان گڏ
وڻڌو انتظار ڪريان
ڏ انهن ان ڏران
مهارٿين، مهاٻوڌن، مهاگوتمن مان
ڪنهنکي پانڊو لڪان
۽ ڪنهنکي ڪوڙو!
جو ڏ
اِلهاس جو ليمر آهي
وجهڻا کي هيرو ليٽو ٿي آهي

٥٠- اداس جو نظم

مان ويهي وياس آهيان
پنهنجن پياسي چپڙن
۽ چپڙن سان گڏ
مس ۾ ٻڏل ڪلڪ، ڪاغذ تي رکي
ويٺو انتظار ڪريان -
مون کي جنم - گرنٿ لکڻو آهي
جيڪو اڳتي هلي
مهاڀارت بڻجڻو آهي!
ڌرم - ڪشيتر ڪرو - ڪشيتر ۾ اڄ جاري آهي
ڀيشم جو بدن سئين تيرن ۾
هيڏانهن هوڏانهن ٽڪريو پيو آهي
ست مهارٿي مهايوڌا مها گونڊا
اڀمنيو جي هڪ شرير ۾
ست تلوارون ڪهائي چڪا آهن!
سنڌو وهي جنڊرت
هن جي سر ڪي
گدا سان
چٽون چٽون ڪري چڪو آهي!
وت جي ڌُهاري سان
ڀيشم جي پياس

سراپیبل یگہ: ۲

نئین - کوتا - سنگرہ

کرشن لال بجاج "پردیپ"

A-82، بجاج نواس،
الهاس نگر - 421001.
فون: 71343 (0251)

۽ هارايل ڪي
راڪشس، مهاپاپي، ڪُوڙو، ڪپٽي،
ڪٽل ۽ ڪل ڪامي
لکيو ٿي آهي
اهو اتهاس جو نيم آهي!

(۹۰-۵-۲)

★

١- اسانجا چهرا

اسانجا چهرا
پالتو رڇ جهڙا
ٻڌل آهن.
اسانجا پير
گڏهه جهڙا
آزاد آهن....
صرف هٿ
پنهنجي ئي مٿي تي
ڌڪ هڻڻ لاءِ!

٢- شخصيت

ٽڪجي پيو آهيان
ڏهڻ هوندي به
ٽڪي رهيو آهيان -
هڪ اداس
شام جي گهڙي ۾ ....
منهنجي شخصيت
هڪ چٽ
۽ چٽ صورت ڌاري
هل هلان جي ڏنڊ ۾
اڳتي پٺتي ڇڪي آهي،
سوچان ٿو

فهرست

١. اسانجا چهرا
٢. شخصيت
٣. خاموشي
٤. جائزو
٥. ياداشت جي هڏي
٦. آنسون
٧. ديوار
٨. انتظار
٩. پنر جنم
١٠. صدق
١١. سک - ڏک ۽ مان
١٢. چار مني ڪويتائون
١٣. انسان
١٤. روشن راهه
١٥. ڪاميابيءَ جو شرط
١٦. شرڻارٿي
١٧. اسين
١٨. تاجمحل - مهنجي نظر ۾
١٩. اوسيئڙو
٢٠. پيڙا جو سک
٢١. ڪوي ۽ ارٿا
٢٢. لوهه جو سون
٢٣. هڪ ڪوجنا
٢٤. بادل

۴- جائزو

ڪيترو نه مانسڪ مشن آهي
ان مان گهٽ ئي ڪجهه چوندي رهيو آهيان !
چوندي گڏ ڪريان ٿو
گڏ ڪري پوريان ٿو
پوري ڏارڻ ڪريان ٿو
؟
ڏارڻ ڪري لڻڻ ٿي وڃان ٿو
ٿوريءَ پيڙا اهو سڀ ڪجهه ڏنو آهي
ڏنو آهي ۽ پرتو آهي
پرتو آهي ۽ پورو ڪيو آهي!
ٿورو وڌيڪ سڃاتو آهي
سڃاڻي ڪري پاتو آهي
۽ ڏنهن ٿيو آهيان
پوکڻ پڙڻ ۽ پورو ٿيڻ،
سڃاڻڻ، پائڻ ۽ ڏنهن لهڻ! *

۵- ياداشت جي هڏي

ياداشت جي هڏي
من جو ڪتو
چباڙيندو رهي ٿو....
همت ۾ روئي
پڪه نه مٽي،

هيءَ زندگي
مجبوريءَ جي پَٽ - پَٽ کان وڌيڪ ڪجهہ نہ آهي!
۽ هڪ ڏينهن
ڪيڇ شبد
وايو منڊل ۾
گونجي غائب ٿي ويندا
ڪنهن ازغيبي گهرائيءَ ۾!! *

٣- خاموشي

شبد
وڃائي ويٺا آهن
شڪتي
وواد وڌرت لڳي ٿو
اهڙا پل ٻہ اچن ٿا
لڳي ٿو
شانتي بهترين ڀاشا آهي
ڪڏهن ڪڏهن
روشني ڪري ٿي الڳ
ونڊي ٿي
دل چاهي ٿي
اونده پاڻ ۾
اسانکي سمائي ڇڏي! *

٧- ديوار
هر قدم تي
انسان جي سامهون
ڪاري
گويا
ڀوت جيان
ديوار بيٺي آهي
پر
چنڊ تان
ليٿو پاڻي ڏٺم
ڌرتيءَ تي
ته
ديوار ڪا به نه آهي
انسان جي سامهون
جهاڳڻ لاءِ
ميدان اڃا پيو آهي....
٨- انتظار
مان ويٺو واٽ تي
واجهه وجهان
ٻڌهن ٻچان ٿو پاڻ کان
'ڪڏهنجو آلي - انتظار' ....
اندران ڪو آواز نٿو اچي

ڪري يا ڪوني !
ان هڏيءَ ۾ ڪڏهن ٻڙ هئي
ان سواءِ هئي ڏاڍي سوادي
انهيءَ ٻڙ ڪي
چشڪي خاطر
اڪثر ٻوڻي
چوسي ٿو ڪتو
يادداشت جي هڏي
من جو ڪتو
پيو ٿو چباڙي ۽ چباڙي !!

٦- آنسون

آنسون جهڪي ٿو ڏهايا
شيشن ۾ ڀري
ڪنهن ڳاڙهي - نيري
رنگ جا ليبل لڳائي
وچ بازار ۾
وڪڻي ڇڏيان !
هڪ زردار
خريد ڪيون اهي شيشون
گنگا جل سان ڀريل سمجهي
پر
خود واس ۾ رنڌو رهيو
پل پر نه سمهيو !!

ڪڏهن کان منتظر
ويٺو واٽن لئي
واجهه وجهي!
۽ مون ڪيترن سالن بعد
جنم ورتو آهي.

١٠- صدق

منهنجي صدق سندي سيتا
لاچاريءَ جي لڇمڻ ريکا اورانگهي
تو وٽ پهچڻ لاءِ
ڊڙهي ٿي
گويا
خوشبوءِ ڪنهن جي لوڙهي کان لنگهي
دور دور تائين ڦهلجڻ چاهي ٿي
سامهون دنيا جو راوڻ
ڀوڪائڻ لاءِ تيار ڏسجي ٿو
پر
وقت روپي جٽايو
پنهنجن چنبڙيل کنڀن کي
ڦڙ ڦڙائي
رام جي اچڻ جي خبر
ٻڌائي رهيو آهي!

بيڪار پلڪون وڇائڻ
نيڪ نہ آهي-
آخر
پلڪون بند ڪري تہ ڇڏيان
'ڪنهن کان نفرت تہ ڪريان'
اجايو پلڪون بند ڪرڻ
جائز نہ آهي
ڇٽي-وري
وڇائي تہ ڇڏيان پلڪون
ڇاڪاڻ تہ بند ڪرڻ جي بنسبت
وڇائڻ ئي جائز آهي
اڄ نہ تہ سڀاڻي
ضرور ڪنهن نہ ڪنهنجو انتظار ٿيندو ئي...

۹- پنر جنم

اڄهاڳہ سفر جهاڳيندي
هڪ چڪر يگہ جو
ڪنهن سوالي نشانيءَ لي اهي
رڪجي ويو آهي!
اتهاس جا ورق
ڏڪي رهيا آهن!
هڪ اٿڇل سچ
جو ڪنهن انساني ڇهاءَ لاءِ

* — هٽي
هن ڌرتيءَ تي
دنيا کان وڏو
ڏک
۽ ڏک کان وڏو
انسان!

* — دل جو دروازو
بند نہ ڪر
ٻاهر ڪوئي
پڪاري رهيو آهي
لڳاتار
اندر اچڻ جي خاطر!

*

١٣- انسان

انسان
اسم عام
صفتون هن جون
آهن خاص
جهڙن تہ
بي - ايمان، بد تميز، وحشي
نالائق، ناسمجهہ، نادان
۽
مڙو - سڙيل سرچڙهيل

١١- سک - ڏک ۽ مان

مان هڪ راهه آهيان ...
سک جي اپسرا ...
منهنجي مٿان گامزن ٿئي ٿي
(يا ته ڊوڙي ٿي)
۽ آکي ٿي :
هاءِ هيءَ راهه ايتري لمبي ڇو آهي ؟
ڏکن ڏتل ڏهاڳڻ - ٻڪارڻ
(منزل کان بيخبر)
منهنجي مٿان لانگهائو ٿئي ٿي
انهي ٻنهي ۾ ڇالا آهن ...
ٻئي ٻٽون ٿي پيا آهن !

١٢- چار ننڍي ڪويتائون

* — زمين

جيڪڏهن آهي زندگي
ته هوا پيار آهي
ليڪن توکي
ڪنهنجو انتظار آهي !

* — در اصل

ڪوتا ۾ ته
ڪوتا جي بحث ۾
غائب ٿي وئي
ڪوتا !

دنيا کان بيخبر
پنهنجو پاڻ ۾ ٻوڙو
اڳيان آهي روشن مدار!
ٻڌو
پٿرن گهڙو انڌيرو
ساحل جي خاموشيءَ جهڙا
اچي ٿو وڌندو
مون ڏانهن
پختن قدمن سان
ڏرڪائڻ لاءِ شايد مونکي
منهنجي اڪيلائيءَ شخصيت کي!
پنهنجي ايمان جي
انتقام خاطر
انڌڪار جي ڪارنهن کي
مون ٿي ستايو هو پهرياڻن
مونکي نه کپي
هيءَ اجگر جهڙا
ڏرڪائڻ وارو گهڙو انڌڪار! *

١٥- ڪاميابيءَ جو شرط

آشيرواد
دعا
منتر- جاپ

سپنن جي ناظر جهان
واهپن صديءَ جي
مدوُ - پٿر
تصور جي مت ۾
پڪڙڻ چاهيو سچ
ڪڏهن ڇڏ تي پهچڻ لاءِ
ٽٽيو بي - صبر
خيالن جي گهري ساگر ۾!
اڌ دم (،) سندي
بيهڪ جي نشاني
وٺي نه ٿي هن کي
مدت کان منتظر
پوري دم (.) لاءِ
جنم کان
پر
ڪن - پل اهڙا اچن نه ٿا.

۱۴- روشن راهه

....

۽ اڄ
ٻهڪ جي ميدان تي
لاهڻ تي
بيٺو آهيان افق وٽ

١٦- شرڱارٽي

انسانن جي ميڙ ۾
انسانيت وڃائجي ويئي
جيئن ميلي ۾
ڪوئي معصوم ٻالڪ
ڪوهجي ويو هجي
(والدين جي ڪوچ ۾)
اڳ ۾ ٻڪڙي هلڻ وارو
سڀهه سڀني هٿن کان دور
وڇڙجي پيار جي گود کان
اکين جي آسمان مان
ڪرڻ ڌاري جيان
سڏڪا ڀري پيو ميلي ۾
وائڙو وائڙو
خاموش ميڙ ۾ اڪيلو!
آهي ڪوئي جيڪو
هن ڪوهيل سڏڪا ڀريندڙ
(پيار جي طلبگار ٻالڪ کي)
سندس گهر تائين پهچائي
نڪل ڌاري کي
خالي آسمان ۾ وري وجهي وسائي
اڄ انسان ۾
انسانيت شرڱارٽي آهي!

جادو- نوڙي ۾
اڏر ٿي سگهي ٿو
پر ڪاميابيءَ لاءِ
اهي ضروري شرط نه آهن!
ڪنهنجا هٿ
بت تراشي سگهن ٿا
اُن کي
جس ۽ سڦلتا جي سنگهاسڻ تي
براجمان ڪري سگهن ٿا
پر ان کي جان بخشي نه ٿا سگهن
لاحد ٻُوساٽ ۽ لاچاري
بي رحم ٺوڪرون
لڳاتار ناڪاميون
بعد اٽوٽ اُتساهه ۽ آتم وشواس سان
جيڪا شخصيت اُجاگر ٿي ٿي
اِها
ڪنهنجي آشيرواد - سفارش لاءِ
محتاج نه ٿي رهي!
انجي ڪاميابي پنهنجيءَ
ساڌنا جو ورثو آهي.
سندس بهُمکي شخصيت پنهنجي آهي
جنهنکي ڪوئي مٽائي نه ٿو سگهي!

١٨- تاجمحل : مهنجي نظر ۾

تاجمحل
مون کي لڳي ٿو
گويا مساڻن ۾
ڪنهن ڳجهن ۽ ڪتن جي وچ ۾
جلندڙ لاشن جي بد بوء
يا ڪتابن جي دڪانن ۾ رکيل
ڌارمڪ شاسترن جي وچ ۾
چترن سان سينگاريل ڪوڪ شاستر
يا ڪنهن وئشيا جي کوٺي تي رکيل
چانديءَ جي چلمچي
يا ڪا نخريل - نازنين
سندر ريشمي برقعي ۾ اڪل
ڏندر - ڪاٺي - هڏي
يا اڇي ٽوپيءَ هيٺان
ڪنهن نيتا جي ڪنجي ٽڪ!!

١٩- اوسيڙو

من جو سڪ - چٽن
گويا سانوري شيام وانگر
وڃي متُرا ۾ ڪيو آهي واسو!
'نرڪ' کي موڪليو 'اوڌو' هٿائي
ابلا ڪائون سوز سندا سڏڪا اهون اهون

١٧- اسين

اسين
گهڙيال جي
ٽڪ ٽڪ جيان آهيون!
بس ٽڪ ٽڪائيندا ٿي رهون ٿا
هن پل
هن پل
هر پل
ڪٿي رڪجڻ جو ناهي نالو
ڪانهي ڇانو
۽ ڪونهي ڪوئي ٺام
نه ڪي صبح
نه ڪي شام
سوچيون اهڙو به نه ٿا
ڇا لاءِ ٽڪ ٽڪائيندا رهون ٿا
رڪجي وڃون ٿا ڪڏهن
اگر
وياڪل ٿي وڃون ٿا
بس انهيءَ انتظار ۾
ڪوئي ڏئي وري چابي
۽ اسين وري
ٽڪ ٽڪائڻ لڳون!

ان هوندي به شايد
ڪنارو جڪڙي ڇڏي ٿو لهرن کي
پنهنجي اُسهڻ آغوش ۾
اهو سوچي ته ....
’زخمن ۾ به آ سڪم سمايل!‘
مان به يادداشت جي شڪن ۾ ٻڌل آهيان
بيشمار زخمن جي باوجود به!!

٢١- ڪوي ۽ برهما

ڪنهن مقبول نقاد
ڪڏهن آکيو هو
ته
ڪوي برهما سمان آهي!
پر، اي ڪوي!
تون ته پاڻ کي
برهما ئي سمجهي وٺين!!

٢٢- لوهه جو سون

پارس جي ڇهڻ سان
تون سون بڻجي پئين!
پر-
اهو نه وسار
پگهرائين تون به
لوهه هئين، نه ڪي سون!!

گوڙهن جهان!
'ترڪ' هنن کي وڻي نه ٿو
جهڙن جي آسٽا واڌا جهان خاموش
باندريءَ جهان ڪنڌ ۾ وجهي ويٺي آهي
گوڙهن جي گفتگوءَ کان بلڪل بيخبر!
هن کي نه هيڪڙو ٻه
مگر بيسوريءَ جي آواز جو
آهي اوسيئڙو
۽ قدم کڻڻ لاءِ منتظر!!

٢٠- پيڙا جو سک

ياداشت جي شيشن ۾ بند
مان ڏسان ٿو ياهو....
پيار جون لهرون - موجون
اچن ٿيون
ڪناري ڏانهن ڌوڪينديون
۽ انيڪ ڪڏا ڪري ڇڏين ٿيون
ڪناري جي هردي ۾!
اهڙيءَ طرح هر گهڙيءَ
ضرابل هردي جي زخمن تي
پرکينديون رهن ٿيون کارو پاڻي!
ڪنارو ٽٽندو - رسندو وڃي ٿو.
پرائي لهرون اڳتي وڌن ٿيون

٢٥- او رام اچ جا!

او رام اچ جا!
اجائي سچائيءَ لاءِ لڙائي نه ڪر.
هن دفعي اچڻ توکي ساٿ نه ڏيندو.
ڀرت سنگهاسن ۾ اکيون وجهندو.
ڪيڪئي راج ـ مالا پٽجي ويندي
لڙائيءَ کان باز اچ رام ـ باز اچ!
راوڻ وڀيشڻ کي
عالمي امن جو عهدو عطا ڪيو آهي.
نل، مارُتون، نوڪر چاڪر ڏئي ڇڏيا اٿائينس
هنومان ڪشتيءَ جي چيمپئنشپ جي چڪر ۾ آهي.
اُن لوپتا يگه جو نيتا آهين رام
هيءَ ڪلجگ آهي
اُن جهڙن سچائيءَ لاءِ لڙيو هئين
اها سچائي اڄ اڌ اگهاڙا ڪپڙا پهري
ڪلب ڊانس رُوم ۾
ڪلجگي نيتائن جي ٻانهن ۾
شراب پي لڙڪي رهي آ
لوپتا جا نيتا رام ـ جيڪڏهن خير چاهين تو پنهنجو
ڌ. لڙائيءَ کان باز اچ
منهنجي مڃ صلاح رام.
راوڻ سان نباهه ڪرڻ لاءِ سمجهوتا ڪاميٽي ناهي
ڀرت جي ورود لاءِ جن ـ پل همٿ ڪر
ع پڌ: ايوڌيا جي ڌوٻيءَ جي

٢٣- هڪ ڪوجها

هڪ ڪوجها ڪندڙ
اڻلڀ ٻوٽن جي
آثار لڌي
اهو ثابت ڪيو
ته انسانيت جي اصلي معنيٰ
حيوانيت ئي هئي!
خوشنصيبيءَ وچان
ان ڪوجنا ڪرڻ ڪي
وديشي انعام به مليا!!

*

٢٤- بادل

پهاڙن کان اُڏندڙ
بادلن جو دونهون
اچانڪ منهنجي من ڏي
ڇانئجي ويو آهي
گويا بادلن جي گجگوڙ
آڪاس ۾ نه
شايد منهنجي اندر ۾ آهي
پاڻ ۾ ٽڪرائجندڙ
ڪشمڪش جا بادلو!
هينئر وسي
ڪيو وسڪارا!

*

٢٧- احساس

هڪ ڏينهن ڏٺيم ته
نئون کوليو هڪ دڪان
اندر جي بورڊ تي لکيائين:
"پنهنجون من پسند خواهشون خريد ڪريو"
منهنجي جذباتي دل جي امنگن جو
سوداگر ڪندي ڪائونٽر تي
مونکا آکيو: "ڪا شيوا؟"
"شانتي، سنيهه، سک، همدردي، ممتا ۽ ڪرونا-
اهي سڀ کپن." مون چيو.
"اسين ڦل نه، پر ٻج وڪڻندا آهيون." جواب مليو.

٢٨- ارادو

پرڀات ويلي سچ ڳالهائڻ جو
ارادو ڪريون ٿا
پر ڪوڙ سان ئي
روزاني ڪم ڪار شروع ڪريون ٿا.

٢٩- زندگي

صبح کان شام تائين
مشين ۾ ورهايل زندگي اسين جيئون ٿا
ٻاهران ڀريل - ڀريل پر اندران خالي - خالي
سج جي ٻاهر نڪرڻ سان ئي آفيس جي تياري!
جيڪي ڪجهه ڪجهه پڪو نصيب ٿيو، سو اسر.

لڳائل الزام کي ڪوڙو ثابت ڪرڻ لاءِ
اڳئي پرکيا پڻ توکي ڏيڻي آهي.
چوندو وتي تو هر ڪو
رام سو پرکا تي عاشقائون اڪيون ڦيرائون هيون
هيءَ ڪلجڳ آهي رام
تون پرکيا ڏي!
تون جيت حاصل به ڪئي نه توکي ڇڏيندو ڪير؟
هن دفعي پدم شري والميڪ
پرڪاشڪ جي زور بار تي آتم ڪهاڻي
لکڻ ۾ مشغول آهي!
منهنجي من رام- لڙائيءَ کان باز اچ.

٢٦- ياتري

پاپ ۽ پن جي بندن تي ٻوڙنڊڙ
زندگي هڪ ريل گاڏي آهي
تقدير ۽ تدبير- انجڻ ڦيٽا آهن
۽ وقت هڪ هوشيار ڊرائيور آهي
مايا موهه جو گارڊ جهنڊي ڏيکاري ٿو
هر ڌرم جو ياتري ان ۾ "برٿ" هٿ ڪري ٿو
برٿ ملڻ بعد سفر سندي سعسار کان گهبرائن ٿا
اٿين عمر جي اسٽيشن پٺيان اسٽيشن
طئي ڪندا هلون ٿا
۽ موت روئي منزل تي پهچي
هر ياتري پنهنجي پنهنجي گهر موٽي ٿو!

شُڀ ڪامنائون سُڪار پبليڪيشن لاءِ

سمجهه پيارا! سالن پر وٺهي:
اندر اندر آهه پنهنجي پيهي!
پنهنجو روپ ٿون پاڻ پڇاڻ!

ڪهڙي ديس مان هت آئين اڏامي؟
گذريو وقت آ، آهه رات وهامي:
پنهنجو روپ ٿون پاڻ پڇاڻ!
— ساڌو واسواڻي

مهاوير ڪيبل انڊ سٽوريز
الهاس نگر - ٤٢١٠٠١
راڄا، پونم، هريش پوهناڻي

فون: 73386

۽ بس اسٽينڊ تي پهچون ٿا جتي هر پل
جاتيواد، ڀاشاواد ۽ پرانتواد جو
نت نئون احساس ٿئي ٿو
ڏورو ڀرڀرو هٽي ڪري
ڀارتيتا جي ايڪتا ۽ اکنڊتا جي
وسيع وچار ڌارا کي وساري
تنگ دائري ۾ بند
پنهنجي پنهنجي تصور جي آڌار تي
عبارتون جوڙيون ٿا!
هر جڳهه "ڪيو" جي پابنديءَ کان پريشان
ذرا موج - مزي ۾ اچي وڃون ٿا،
جڳهه هٿ ڪرڻ خاطر اسڪولي ٻارن جيان
شور - گوڙ مچايون ٿا.
فائيلن ۾ غلطان - صاحب جي ڇڙٻ کان هراسيل
ڪرسيءَ تي براجمان
مدت مدت پوڄيندي پنج وڄايون ٿا!
پنهنجي اندر ۾ هميشه گهٽ ٻوسات جو
احساس ڪيون ٿا
بس - اسٽينڊ، فائيل، ڪينٽين ۽ ڪوارٽر ۾ گهيرل
زندگي! هيءَ زندگي!! هيءَ زندگي!!!
منٽن ۾ ونڊيل زندگي
هيءَ زندگي جيئندا رهون ٿا.

Tel. : 70577
74577

With Best Compliments From

Lal Plastic Industries

Manufacturers of :

ACRYLIC PLASTIC SHEETS

Bk. No. A-698,
Behind Nataji High School,
ULHASNAGAR-421 005.

نئڻ آيا، خوشيون آيون، اهڙي موقعي تي
آڻيو مئناز جون مٺايون ۽ فرسان

مئناز ®

فوڊ شاپ

هيڊ آفيس ۽ فئڪٽري

ٽيڪمداس فوڊ ڀون

مين بزار - الهاسنگر ۱.

گرام ڪوئڪ، فلاءِ:- فون ۷۰۸۷۲ مٺايون،
پيسٽريون، فرسان (نمڪين) ويفر، سنبوسا
پيٽيس، گلاب جامون، رس گلا، شري کنڊ
سڪو ميوو، نان ڪتايون، آئسڪريم ڪيڪ
۽ بنگالي مٺايون -

الهاسنگر ۾ چهه سيل سينٽر

Maina's Food Shop

Tikamdas Food Bhawan,
Ulhasnagar - 421001.
Phone ; 79059 - 70872

سنڌي ڀاشا، ساهتيڪارن ۽ ڪلاڪارن لاءِ
شڀ ڪامنائون

**

Krishna Auto Garage
Krishna Service Centre
Krishna Riders

Dealers : RAJDOOT, YAMAHA, RX_100

**

Krishna Scooter Centre

Dealers : LML VESPA

Municipal Road, Sindhunagar-421 003.

Phone : 71424 - 78115

موهن بيدي - ساهتيہ

ڪاويہ: ١- رات رهندي نہ سدا ٢- جھومر
٣- گيت ٤- سراپيل ٻگھہ (ڊ-ع)

اڀياس: ١- ٻيوني ڪٿين ٢- آسن جو رشتو
٣- ڪاري چانڊني ٤- گمراهہ

ناٽڪ: ١- ٻنجون شخص ٢- رنگ ٻومي
٣- روپڪ (ريڊيو ناٽڪ)

ڪهاڻيون: هراسيل ٻيڙهي

موهن بيدي - جگديش لڌاڻيءَ
جو اسڪرپٽ ساهتيہ

١- جوڳي جادو لائي ويا (C.H.D جو انعام مليل)
٢- ڳليءَ ڳليءَ تو ڳايان
٣- ٻوڙي ٻوٽي
٤- ڪرڻو نہ ڀنهنجو ڪير
٥- جل ۾ جوٽين وارو (ٻرٽس ۾)
٦- شيخ اياز (ڏائيل)